

SZAKDOLGOZAT

Domokos Dóra

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Kaposvári Campus
Óvodapedagógiai alapképzési szak

DIGITÁLIS BENNSZÜLÖTTEK INTERNET- ÉS
MÉDIAHASZNÁLATA 3-6 ÉVESEK KÖRÉBEN

Belső konzulens:	dr. Domokos Áron Egyetemi adjunktus
Belső konzulens intézete/tanszéke:	Anyanyelvi és Gyermek kultúra Tanszék
Készítette:	Domokos Dóra

Kaposvár
2024

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	2
2. Generációk áttekintése, bemutatása, jellemzése szakirodalmi áttekintés alapján	4
2.1. Digitális bevándorlók	4
2.1.1. A digitális bevándorlók elsődleges képviselői: Veteránok.....	5
2.1.2. A munkában elterjedő digitalizáció eredménye: Bébi-bumm	5
2.1.3. Egy újabb fejezet, amely még nem tudta milyen hatásokat váltott ki: X generáció	6
2.1.4. A jelentős változás kezdetének elsődleges csoportja: Y generáció	7
2.2. Digitális bennszülöttek	7
2.2.1. Z generáció, amelynek tagjai képtelenek okoseszközök nélkül élni	9
2.2.2. A jövőben felmerülő problémák megoldói?: Alfa-generáció	11
2.3. Vajon a digitális-/okoseszközök jó hatással vannak gyermekeinkre?	11
2.3.1. Z generációs tagokat érintő, digitális-/okoseszközök általi pozitív és negatív hatások	12
2.3.2. Az Alfa-generációs tagokat érintő, digitális-/okoseszközök általi pozitív és negatív hatások.....	14
3. Az óvodáskorú gyermekek internet- és médiahasználatáról szóló kutatás, annak célja és kérdései	18
3.1. A kutatás eszközei	18
3.2. A kutatás alanyai	19
4. A kutatás eredményei, azok kiértékelése, elemzése, összehasonlítása	20
5. Következtetések és javaslatok	32
6. Összefoglalás	34
7. Felhasznált irodalom	36
8. Ábrajegyzék	39
9. Mellékletek	40

1. Bevezetés

Rohanó, fejlődő világban élünk. Azt vesszük észre, hogy azok a tényezők, állapotok, jelenségek, amelyek megszokottak számunkra és minden egyes nap körülvesznek minket, egy pillanat alatt megváltoznak, szép lassan elhalványulnak, eltűnnek, és egy teljesen más, számunkra még szokatlan, új, és eleinte még félelmetes világba, a felnőttek világába cseppenünk. Itt szinte mindent önállóan kell kigondolnunk és megvalósítanunk. Az idő fékezhetetlen haladásával mindezek mellett tapasztaljuk folyamatosan változó és megújuló szeretett lakóhelyünk átalakulását, ahol gyermekkorunk legértékesebb perceit tölthettük. Nekem a család a legértékesebb színtér. Tagjaitól rengeteget tanulhatunk és a mai napig újabb és újabb segítő tanácsokkal látnak el minket. Életünk során mindvégig támogatták, segítették gondolataink, a nehezen vagy éppen könnyen meghozott döntéseink megvalósítását vagy annak egy jobb, egyszerűbb kivitelezését. Ugyanakkor hozzájárultak a problémák egyszerűbb megoldásához, a traumák feldolgozásához és az azokon való túllépéshez is. Mindezek mellett ne feledkezzünk meg a barátokról sem, hiszen jelenlétünkkel, illetve életünkéből való kilépésükkel is ugyanúgy meghatározó szerepet tölthetnek be.

A 2000-es évek elején - személy szerint - még az emberi kapcsolatok, a családdal, a barátokkal töltött minőségi idő, szabadidős programok (kirándulások, város által rendezett programok, játszóterek, vagy egy családtagnál/barátnál töltött idő), illetve az állandó kommunikáció voltak a legfontosabbak. Ezek elengedhetetlen jelentőséggel bírtak. Alapvető szerepet töltöttek be szinte minden egyes kapcsolat kialakulásában és fenntartásában is. Nem volt szükség digitális eszközökre. Nem hiányoltuk ezeket. Most mégis azt vesszük észre, hogy egyre több gyermek - sajnos már fiatalon (óvodáskorban is) - szabadidejét szívesebben tölti digitális eszközök társaságban kortársaik vagy épp családtagjaik helyett. Hiába fejlődik a világ, az emberi kapcsolatok és az alapvető képességek elsajátítása, használata szempontjából azonban visszafejlődő világban élünk. Ezek az észrevételek és folyamatok keltették fel érdeklődésemet, ezért is választottam szakdolgozati témaként. A digitális bennszülöttek, ezen belül a 3-6 éves korosztály (vagyis az Alfa generáció) internethasználatát és azok következményét találtam érdekesnek és fontosnak is egyben. Az óvodásokkal töltött időm során többször is hallottam óvodapedagógusoktól, hogy probléma van a gyermekek viselkedésével, lankadó figyelmével, csekély

kommunikációjával valamint kommunikációs képességeivel is, amelyek többnyire mind ezen eszközök többszöri, szinte állandó használatából eredhetnek. Manapság azt vesszük észre, hogy a világ gyors tempójú fejlődésével egyre több ember jut legalább egy digitális eszközhöz, amely olyannyira leköti a figyelmet, hogy ennek hatására később nehézségek, akadályok érik a használót, mind kommunikáció, mind figyelem, mind viselkedés terén. Ez főleg a gyermekek esetében jelenthet nagy problémát, hiszen fejlődő személyiségekről beszélünk, akik az intézményben töltött idő alatt rengeteget tanulhatnak pedagógusaiktól játékba integrált módon. Érdeklődésüket azonban jobban felkelthetik a telefonokon, tableteken, számítógépeken megjelenő internetes játékok, videók, illetve olyan tartalmak is, amelyek nem járulnak hozzá az óvodáskorú gyermekek pozitív irányban történő fejlődéséhez.

Szakdolgozatom célja az, hogy kutatásom végére kiderítsem, hogy milyen módszerek segítségével lehetséges a gyermekek digitális világba csöppenését csökkenteni, korlátozni, szabályozni, illetve, hogy mit tehetünk pedagógusként, valamint szülőként, gondviselőként azért, hogy gyermekeink az élő programokat, eseményeket jobban élvezék, mint az internet hosszabb ideig tartó, ellenőrizetlen használatát.

A témában először ismertetni fogom, hogy az egyes generációs csoportok milyen mértékben részesei a digitális világnak. Ez által láthatóak a közöttük lévő használati, tartalmi különbségek. Mivel óvodásokra fókuszálok, egy kérdőívet készítettem és osztottam meg online a szülőkkel, amely főleg arra fókuszál, hogy családi körükben mi a jellemző, mire és mennyi ideig használják gyermekeik a digitális-/okoseszközöket, valamint, hogy a szülők mennyire követik nyomon, illetve korlátozzák ezek használatát. A kapott eredményeket egy 2021-es, F. Lassú Zsuzsa és Megyeriné Fácsk Judit kutatásának válaszai-val hasonlítottam össze. Azért, hogy lássam, hogy pár év után van-e valamilyen változás a gyermekek eszközhasználatában, illetve, hogy a szülő hogyan vélekedik ezek esetleges használatáról. Szakmai szemmel szeretném látni, hogy ezek a digitális-/okoseszközök mennyire vannak befolyással a gyermekek szellemi egészségére és ha negatív változásokat okoznak, azokat milyen módon lehet kiküszöbölni és pozitív irányban változtatni.

2. Generációk áttekintése, bemutatása, jellemzése szakirodalmi áttekintés alapján

Minden egyes generáció különbözik, kisebb-nagyobb mértékben eltér egymástól. Egyéni, csak rá jellemző sajátosságokkal rendelkezik, amelynek eredményeképp egyedülállóvá válik a többihez képest. Guld Ádám médiakutató nagyon jól alátámasztja, megerősíti felvetésemet, miszerint azt, hogy mégha a generációk különböznek is egymástól, a generációs csoportokon belüli személyeket közös élettapasztalataik és világlátásaik, emellett hasonló értékrendjeik nagyon erősen össze tudják tartani (Guld, 2022). A digitális világ eszközeinek használatában is felfedezhetők ezek a generációk közti különbségek és persze emellett a csoportokon belüli azonosságok is egyaránt. A nemzedékek teljesen más módszerekkel és más célok következtében kezdték el igénybe venni ezeket a digitális eszközöket, amelyek szinte minden egyes nap megjelennek mindennapi életünkben (Kruistum – Steensel, 2016). Persze, ez nagymértékben függ attól is, hogy a háztartásokban megtalálható-e egyáltalán digitális okoseszköz.

A generációk kategorizálása alapján több csoportról beszélhetünk. A legidősebb nemzedék a Veteránoké, őket követi a Bébi-bumm nemzedék, az X, Y, majd a Z generáció (Kulcsár, 2014), illetve a legújabb, a 2010-es évek szülöttjeinek korosztálya, az Alfa-generáció, amelynek tagjai a mai napig gyarapodnak (McCrindle, 2014).

Úgy vélem, hogy e csoportok között markáns különbségek figyelhetők meg mind a digitális eszközök ismeretében, mind azok használatában.

2.1. Digitális bevándorlók

A digitális bevándorlók - amely kifejezés Marc Prensky nevéhez köthető - azon generációkat foglalja magába, amelynek tagjai csak a későbbiekben - a digitális-/okoseszközök megjelenésével és folyamatos fejlődése során - ismerkedhettek meg a digitális világgal (Prensky, 2001). Az idősebb, vagyis a Veteránok, a Bébi-bumm, az X és az Y generációk e csoportba tartoznak, nekik sok nehézséget okoznak a digitális eszközök, mivel nem ehhez vannak hozzászokva, velük ellentétben a mostani, fiatalabb generációkról már nem ez mondható el (Vetési, 2020).

2.1.1. A digitális bevándorlók elsődleges képviselői: Veteránok

A digitális világ kezdetleges eszközeinek elsődleges alkalmazói, használói, vagyis a Veteránok már csak később, idősebb korokban ismerhették meg ezt a digitális, internetes világot, Guld Ádám szavaival élve többségük „[...] *nem aktív felhasználója, hanem külső szemlélője, megfigyelője az újmédiának*” (Guld, 2022: 22).

E generáció tagjainak sok nehézséget, problémát okoz az új, érintőképernyős eszközökön történő önkifejezés, amely legtöbb esetben chatelés közben érzékelhető (emoji, billentyűzet-használat). Ez a helyzet teljes mértékben érthető, hiszen a Veteránok nemzedéke soha nem látta, ismerte ezen jelek, szimbólumok, szavak jelentését, valamint ezeknek az alkalmazásoknak a helyes használatát. Ennek következtében jóval elmaradottabbak a többi generáció ismereteihez képest, így könnyedén szakadékok alakulhatnak ki közöttük (Jancsák, 2011). Meglátásom szerint a bonyolultság elkerülése érdekében a szóbeli kommunikációt és a személyes ügyintézés (bank, szolgáltatók, stb.) jobban preferálják. Nem változtatnak eddig használt módszereiken, hiszen ezek a megszokottak, ismerősek számukra. Mindezek mellett nem e-mailt, SMS-t írnak a családtagoknak, ismerősöknek, barátoknak, hivataloknak, hanem képeslapokat, leveleket küldenek, megőrizve a régebbi kommunikációs formákat, ezzel is háttérbe szorítva a digitális eszközök használatát. Ők azok a Veterános tagok, akik soha nem rendelnek az internetről, a banki utalásokat is személyesen, nem az internetbankon keresztül intézik. Nehezen vagy egyáltalán nem is bíznak meg a digitális világban, mert ismeretlen, idegen és veszélyes számukra, illetve már kialakított, mindennapi szokásaiktól is eltér.

A többi generációról már nem mondható el ez. Ők már nem ennyire bizalmatlanok ezzel az új környezettel szemben, mert jobban, alaposabban megismerkedtek vagy már eleve beleszülettek ebbe a közegbe, szinte készségi szinten használják és alkalmazzák azt minden egyes nap. A csoportok tagjainak már mindennapi életének alapvető részévé vált, emellett társas kapcsolataikat is ezen keresztül bonyolítják le.

2.1.2. A munkában elterjedő digitalizáció eredménye: Bébi-bumm

A Veteránok után kialakult, létrejött Bébi-bumm csoportjába azon felnőtt személyek tartoznak, akik valószínűleg munkahelyük következtében találkoztak és ismerkedtek meg a

digitális, internetes világgal. Ők is még kényszer hatására használják ezeket, általában hivatalos ügyekkel, munkájukkal kapcsolatban vagy akár az otthoni életükben is, azonban ha ez nem okvetlenül szükséges, akkor nem alkalmazzák, veszik igénybe az internet általi segítségét (Buda, 2019). Tapasztalatom szerint ha elakadnak valahol vagy valamit nem értenek az eszközök sokrétű használatával kapcsolatban, sok esetben a digitális világ mindennapi tagjainak, vagyis a fiatalabb generáció segítségét kérik, hiszen ők már jobban értenek az ezeken található alkalmazások, programok egyszerűbb, gyorsabb kezeléséhez.

Meglátásom szerint az utóbbi időben megfigyelhető az a trend, főleg a COVID19 járvány ideje alatt, hogy ez a generációs csoport is „rákényszerült” arra, hogy elkezdje megérteni, megtanulni és alkalmazni a család többi generációjával való kapcsolattartás miatt is az internetet. A járvány miatt ellehetetlenült a személyes kapcsolattartás családon, társaságokon belül is, a hosszú ideig tartó karanténnak köszönhetően az ismerősök, barátok, családtagok nem találkozhattak egymással, ezért e generációs csoport tagjainak a családtagok tablettét vagy laptopot szereztek be, hogy ha élőben, személyesen sajnos nem is, de legalább videóhíváson keresztül vizuálisan is láthassák egymást. Számukra nagyon fontos, jelentős a vizuális kommunikáció. Emellett az őket érdeklő tartalmakat – a többi generáció segítségével – szívesen felkeresik az elsajátított digitális eszközhasználat és tudás alkalmazásával.

2.1.3. Egy újabb fejezet, amely még nem tudta milyen hatásokat váltott ki: X generáció

Az X generáció tagjai gyermekkorukat még digitális eszközök nélkül töltötték, azonban többségük az idő haladásával, már fiatal felnőttként illetve tinédzserként kezdték el megismerni a még nagyon kezdetleges fejlettségű internet világot (Buda, 2019). A későbbiekben is próbálják folyamatosan, szép lassan megtanulni az új eszközök használatát. Emellett szüntelenül - kisebb-nagyobb problémák felmerülése ellenére is - igyekeznek alkalmazni ezeket már a mindennapi életben. Úgy tapasztaltam, hogy mindezen próbálkozások ellenére náluk is még mindig a verbális kommunikáció az alap és csak erre épül rá a digitális környezet. Még nem készségszinten használják ezeket, hiszen az ő idejükben nagyon drágák és kezdetlegesek voltak az eszközök, amelyeket nagyon sokan csak felnőtt

korukban tudtak először beszerezni. Azonban - ha van rá lehetőség - gyermekeiknek - akik már az Y és a Z generációba tartoznak – már folyamatosan biztosítani tudják ezeket.

Ismereteim által e generációnál nem az internetes tér és világ, hanem az akkoriban még újdonságként megjelenő televízió (színes) játszott fontosabb szerepet. Azonban az idő gyors ütemű haladásával egyre jobban hozzászoktak és egyre több alkalommal használják, veszik kézbe a többi digitális világ nyújtotta digitális-/okoseszközöket, amelyeken különböző alkalmazások (közösségi média, zene alkalmazások, játékok) használatával kötik le egyre jobban figyelmüket.

2.1.4. A jelentős változás kezdetének elsődleges csoportja: Y generáció

Az Y generációba tartozók gyermekkorukban már megismerkedhettek a digitális világ (kezdetleges) eszközeivel (Buda, 2019). Az ő idejükben nemcsak a világháló kialakulása, szüntelen fejlődése, hanem az életstílus és az értékrend is jelentős változásokon ment keresztül. Ekkor kezdett el fokozatosan a világ - főleg a fiatalság - a digitalizáció felé fordulni. Az akkori tizenévesek egyre kevesebb időt töltöttek a szabadban barátaikkal, társaikkal, ehelyett az egyre fejlettebb számítógépek előtt találták magukat (Buda, 2019). Meglátásom szerint napjainkban e generáció tagjai már sokkal jobban értenek a digitális eszközök használatához, kezeléséhez - azonban nem annyira, mint a későbbi generációk tagjai -, így néha, ha szükség van rá, segítséget tudnak kérni a fiatalabb csoportok képviselőitől, akik lassan kívülről fűjják a digitális tér minden egyes elemét.

Munkaidejük során elengedhetetlen a digitális világ, az internet használata, hiszen jobban preferálják az e-mailekre, üzenetekre való reagálást, a videóhívásokban történő megbeszéléseket, mint a személyes kommunikációt, ügyintézést. A munkahelyeiken kívül is szívesen hallgatnak digitális eszközeiken élő beszélgetéseket különböző alkalmazások segítségével (Tari, 2010).

2.2. Digitális bennszülöttek

A digitális bennszülöttek azon fiatal generációs csoportokat foglalja magába, amelyek már beleszülettek a digitális eszközök és használatuk világába. Mint ahogy a digitális bevándorlók, a digitális bennszülöttek meghatározása is Marc Prensky nevéhez köthető,

amelyben tömören, érthetően fejt ki, hogy ez egy nagy létszámú és folyamatosan bővülő csoport, akiknek életét nagy mértékben a technológia egészíti ki és határozza meg (Prensky, 2001).

Mivel a digitális bennszülöttekhez tartozom, tudom, hogy ezek a személyek szívesebben töltik szabadidejüket az internet által alkotott digitális térben, figyelmüket pedig kevésbé vagy egyáltalán nem kötik le a régi foglalatosságok, mint például az olvasás, az írás, a kirándulások, a családdal, barátokkal történő értékes időtöltés vagy a szabadban, mozgással töltött idő. A témában leginkább a mostani fiatal generáció tagjai érintettek. A gyors, rohamos ütemben fejlődő digitális világ jelentős mértékben befolyásolja, alakítja személyiségüket, viselkedésüket, mindennapi cselekvéseiket, tetteiket, figyelmüket, illetve, kapcsolataikat, valamint mindennapi kommunikációjukat (Rab, 2016).

Az figyelhető meg, hogy a mai világban számtalan lehetőség áll rendelkezésre, hogy az emberek kapcsolatba léphessenek a digitális térrel és szabadidejük jelentős részét ennek társaságában töltsék. Úgy gondolom, hogy szinte már nincs olyan háztartás, ahol ne lenne legalább egy családtagnak érintőképernyős okostelefonja. Ha anyagilag megengedhető, nagyobb számban is megjelenhetnek egy háztartásban a laptopok, a számítógépek, a tabletek, az okosórák és a televíziók is egyaránt. Tóth Máté kutatása alapján azok az eredmények születtek meg, hogy a gyermekes háztartásokban valószínűleg kétszer annyi digitális eszköz található meg és használandó minden egyes nap, mint a gyermektelen háztartásokban (Tóth, 2020). A digitális bennszülöttek, ezen belül főleg a legfiatalabb generációja, az Alfa-generáció teljes mértékben részesei a digitális világnak, a szülők, gondviselők okoseszközöket vesznek nekik. Fontosnak is tartják ezt a lépést, azért, hogy gyermekeik minél korábban megismerkedhessenek a digitális eszközökkel, különben lemaradottakká válnának. Így vélekednek azok a szülők is, akik szerényebb körülmények között élnek. Jelentősnek tartják, hogy az intézményekben gyermekeik minél előbb megismerkedjenek a digitális világ adta eszközökkel, lehetőségekkel (Linebarger et al. 2003).

Ismereteim szerint eleinte a digitális világgal történő kapcsolattartás a munkahelyeken kezdődött, mert még nem fejlődött annyira a globális, digitális rendszer, hogy a kifelhasználók részére is biztosítani tudják a kapcsolattartási eszközöket, mint például okostelefon, tablet, internet. A felhasználóknak munkahelyükön volt lehetőségük a vállalati eszközökön megtanulni ezek használatát és itt tették meg az első lépéseket az

internettel való megismerkedéshez. A felhasználókban kialakult az az igény, hogy a közösségi digitális terekbe ne csak a munkahelyeken keresztül tudjanak belépni, csatlakozni, hanem már otthonaikban, helyszíni korlátozás nélkül is. Ez az elvárás még jobban ösztönözte a digitális eszközök, hálózatok fejlesztését. Gyorsan elérkezett az az idő, amikor a szolgáltatók már elérhetővé tudták tenni a digitális tér bárholnan történő elérését. Ez magával hozta a digitális eszközök fejlődését, olcsóbbá válását azért, hogy minél többen tudjanak felkapcsolódni a digitális hálóra. Mostanság az figyelhető meg, hogy az emberek legtöbbször telefonjaikat használják nemcsak a mindennapi, szabadidős tevékenységeikhez, hanem már munkájukhoz is, hiszen már nagyon sok olyan alkalmazás, program található meg eszközeiken, amelyek elengedhetetlenek munkájuk során (Rab, 2016).

2.2.1. Z generáció, amelynek tagjai képtelenek okoseszközök nélkül élni

Z generációként bizonyítani tudom azt a tényt, miszerint mi már az internet, telefon és más egyéb fajta digitális eszköz társaságában, jelenlétében nőttünk fel, szinte lételemünk volt régebben és persze ma is. Mivel beleszülettünk ebbe az internetes világba, sokkal könnyebben és egyszerűbben, professzionális tanulási folyamatok nélkül, vagyis „*autodidakta*” (Tari, 2011: 139) módon használjuk ezeket az eszközöket és az internet adta lehetőségeket (Tari, 2011). Fontos számunkra az is, hogy azonnal beléphessünk egy-egy olyan alkalmazásba, közösségi médiai felületre, amely leköti figyelmünket. Ezek időigényes használata közben pedig megtudakolhassuk a legfrissebb híreket, információkat ismerőseinkről, barátainkról, családtagjainkról vagy akár kedvenc színészeinkről, hírességeinkről, influenszereinkről.

E generáció fiatalabb tagjai jobban elfoglalják magukat okostelefonjaikra, laptopjaikra vagy tabletjeikre telepített játékok és applikációk segítségével, amelyeknek köszönhetően szabadidejük gyorsan, szinte észrevehetetlenül telik el. Érdeklődési körük az előző - vagyis az Y - generációhoz képest nem sok mindenben változott. A nőket, lányokat többnyire a divat, a bulvár és sztár hírek, események, egészséggel, utazással kapcsolatos témák, míg a férfiakat, fiúkat pedig a különböző játékok, hírek, rádiózás köti le (Jancsák, 2011).

Erről a generációs csoportról sokan úgy gondolják, hogy tagjai szinte már online élik az életüket. A korábbi generációk eleinte még a 2000-es évek elején csak olyan

helyeken érték el és tudták használni az internetet, ahol lehetőségük akadt rá (pl. internet-kávézók, könyvtárak). Azonban az idő fékezhetetlen haladásával és a jobb életkörülmények alakulása következtében egyre több család tehetette meg azt, hogy internetet kötsen be otthonaikba (Jancsák, 2011). Itt a Z generációsok többségét már nem kellett féltetni, hiszen valószínűleg már tudtak internetezni otthoni körülmények között, nem úgy, mint az előttük lévő generációk tagjai. A fiatalok körében közkedvelt az okostelefon, a tablet, a számítógép, azonban tapasztalataim alapján a televíziós médiaszolgáltatás hátterbe szorult a COVID19 alatt, helyette a többféle okoseszközön is megtekinthető online médiaszolgáltatások lettek népszerűek.

Esetükben a többi csoporthoz képest a verbális kommunikáció helyett a digitális világ lett az alap. Már szinte mindent az internet által tudnak elintézni, legyen az vásárlás, banki ügyintézés, kommunikáció, vagy akár a hivatalos ügyintézés. Legtöbbjük szinte csak érintőképernyős telefonjukat használja, főleg streamelésre. Azt tapasztaltam, hogy a COVID19 járvány miatt kialakult karantén idején több volt gimnazista osztálytársam körében is egyre felkapottabb lett a különböző online médiaszolgáltatások, legfőbbképp a *Netflix*, a *Disney+* vagy az *HBO Max* egyre gyakoribb, szinte állandó használata. A gyerekek, miután az online órák befejeződtek, kilépés után egyből használni kezdték többféle médiaszolgáltatást. Különböző témájú filmet, sorozatot tudtak megnézni. Ezen médiaszolgáltatások előnye pedig a mai napig az, hogy ha az embereknek valami közbejött, dolguk akadt, onnan folytathatták, ahol megállították ezeket. Úgy vélem, hogy a másik legjobb tulajdonsága ezeknek a szolgáltatásoknak az, hogy tartalmaik bármikor visszaneézhetőek reklámmentesen, nem úgy, mint a televíziós csatornák esetében. Ennek köszönhetően számukra a televízióban leadott filmek, sorozatok feledésbe merültek vagy csak nagyon ritkán nézték ezeket a sok-sok, hosszú ideig tartó reklámok miatt. Valószínűleg csak az idősebb generáció tagjai képesek végig várni a hirdetésekkel teli adásokat (Bereczki, 2022). A járvány idején a másik legfelkapottabb a *TikTok* nevezetű alkalmazás volt, amely a mai napig, hosszú időre leköti az emberek figyelmét.

Ezek az alkalmazások, online médiaszolgáltatások az óvodás gyermekek számára is elérhetőek, amelyeket a szülő korlátozhat, zárolhat. Rengeteg olyan tartalom jelenik meg rajta, amely érdekes és hasznos is lehet, viszont használatához szülői felügyelet szükséges (természetesen ez a felügyelet minden internetes tartalom megtekintéséhez szükséges), mert a későbbiekben komoly következményei lehetnek (függőség, viselkedésbeli

változások, emlékezeti, verbális, pszichikus problémák, fantázia, kreativitás kibontakozásának jelentős csökkenése stb.).

2.2.2. A jövőben felmerülő problémák megoldói?: Alfa-generáció

A legutóbbi, legújabb csoportba, vagyis az Alfa-generációba a 2010 után született személyek tartoznak. Ők már szinte születésük pillanatában megismerkednek a digitális világgal, a szülők által egyszerűen és azonnal az internet részeseivé válhatnak, úgy, hogy képek készülnek róluk, amelyeket a már előre regisztrált gyermekről szóló fiókra feltöltenek, ezeket pedig gondviselőik előszeretettel kezelik, irányítják (Pálinkás-Purgel, 2019).

Sokszor lehet hallani azt, hogy valószínű ez a generációs csoport lesz az, amely az eddigi természeti károkat, valamint a mindennapi életben okozott problémákat kénytelen lesz majd megoldani, „*Regeneration*”, „*Generation Hope*”, „*Generation New Age*”, „*Saviours*” néven is emlegetik őket (McCrindle, 2014: 221). Úgy gondolják, hogy az eddigi generációk által elkövetett hibákat ennek a nemzedéknek kell helyrehozni, a modern technikai vívmányok és azok továbbfejlesztésének segítségével, amelyhez a szükséges tudományos és digitális alapok már születésüktől fogva rendelkezésükre áll.

Tapasztalataim szerint legidősebb tagjai, vagyis a mostani 13-14 évesek a többi generációs csoporthoz képest ugyanúgy előszeretettel, szívesen használják a nap bármely szakaszában okoseszközöket, akár ha az iskolában vagy otthon tartózkodnak. Az érintőképernyős telefonjaikra letöltött alkalmazásoknak köszönhetően különböző játékokkal tudják lefoglalni magukat.

A generáció fiatalabb tagjait, az óvodásokat és a bölcsődéseket sem kell féltetni, mivel már ők korai részesei a digitális világnak. Őket még annyira nem kötik le (többnyire) a eszközökön található játékok, inkább a televíziókban, telefonokon, laptopokon, tableteken megjelenő videók iránt érdeklődnek és így válnak a digitális világ aktív részeseivé már ilyen fiatalon.

2.3. Vajon a digitális-/okoseszközök jó hatással vannak gyermekeinkre?

A digitális eszközök és az internet jelentős befolyással bír főleg a fiatal - X, Y, Z és Alfa-generációk körében. Tagjai életébe nagy mértékben beépült az internet és a média világa,

szinte lehetetlen ezen eszközök nélkül élniük (Guld, 2022). Az internethasználat is egy lehetőség a sok közül, amellyel már rengeteg ember, főleg a fiatalabb korosztály (középiskolások, általános iskolások, óvodások, sőt már bölcsődések is) tölti el szabadidejét. Azonban a digitális eszközök használata vajon mennyire tartogathat pozitív és negatív hatásokat és következményeket ezen bennszülött generációk számára?

A témánál főleg a Z és az Alfa-generációs tagokra helyeződik a hangsúly. Ők sokkal jobban értenek a digitális világhoz, teljesen máshogy, inkább lazábban fognak fel dolgokat, más módszerek alapján tanulnak, kommunikálnak és cselekszenek, mint a régebbi generációk tagjai. Ez alapján egyet tudok érteni Don Tapscott szavaival, miszerint, idézem: *„Ezek a gyerekek a szüleikétől máris egészen eltérő módon tanulnak, játszanak, kommunikálnak és alakítanak ki közösségeket”* (Tapscott, 2001: 10).

2.3.1. Z generációs tagokat érintő, digitális-/okoseszközök általi pozitív és negatív hatások

Úgy vélem a Z generáció tagjai azok, akik a többi generációk közül a legaktívabb tagjai az digitális eszközök használatának. Sokszor már nem is tudásuk, ismereteik gyarapítására, hanem az őket szórakoztató tartalmak miatt - legyen az játék vagy videók – keresik a digitális eszközöket, azonban sok veszély lapul meg a háttérben (Miklya, 2019). Vannak olyan fiatal személyek, akik óvatosan böngészik minden nap az internetet. Meglepő volt számomra ezt olvasni, mert ez a generáció tudása és tapasztalata révén tisztában van az internet veszélyes oldalával, mégis sokan felelőtlenül és meggondolatlanul sodorják veszélybe magukat. Sokszor lehet hallani, hogy manapság nemcsak az idősebb generáció hiszi el a világhálón látott hirdetéseket, hanem a gyermekek és a tinédzserek is könnyen áldozatául esnek. Vannak, akik elővigyázatosak és sokkal komolyabban veszik ezeket a kockázatos ajánlatokat, vagy esetleg e-mailben, SMS-ben érkező üzeneteket (Guld, 2022).

Fonyó Istvánné *„A digitális bennszülöttek sem rajongnak maradéktalanul a digitalizációért”* című internetes cikkét is érdekes volt olvasni, mert véleményem szerint pont ennél a generációnál nem feltételeznénk ezt a különös állítást. Sokan úgy vélik, hogy a digitális világ átveszi felettünk az irányítást. Különböző internetes oldalak, illetve alkalmazások kérik el személyes adatainkat, amelyeknek „köszönhetően” nyomon

követhetőek vagyunk. Az emberek többsége nem tartja helyesnek, hogy eszközeink egyre több információt akarnak megtudni rólunk, amelyeket nem feltétlenül kellene kérdeznünk egy oldal vagy egy alkalmazás megtekintése közben (legyen az helymeghatározás, vagy az elhangzottak személyre szóló reklámban való felhasználása, sütik és értesítések engedélyezése). Ilyenkor úgy érezzük, hogy eszközeinken keresztül lehallgatnak és megfigyelnek bennünket, információk kerülnek ki rólunk valahová, valakikhez. A másik fontos ok, amiért a digitális bennszülöttek pesszimisták a virtuális világgal kapcsolatban, az a folyamatosan felugró, zavaró reklámok. Szolgáltatók, boltok, márkák többsége használja ezeket, hiszen termékeik reklámja így gyorsabban eljut az emberekhez, akik nem feltétlenül örülnek annak, hogy minden felületen ezekkel találkoznak. Egy idő után zavaróvá, idegesítővé válnak, ezáltal egyre többen keresnek letiltó bővítményeket vagy azzal oldják meg ezt a problémát, hogy egyre kevesebb alkalommal lépnek fel a reklámokkal teli oldalakra (Fonyó, 2019).

Az internet folyamatos böngészése kihat személyiségük formálására, jelentős mértékű befolyásolásra. Számos pozitív jeggyel bír, főleg a Z generációsok számára, mint például a biztonságérzet (Tari, 2013). Több alkalommal is lehet találkozni olyan személyekkel, akik a valóságban visszahúzódóak, kevesebbet beszélnek embertársaikkal, az internet világában azonban felszabadultabban kommunikálnak, viselkednek virtuálisan megismert ismerőseikkel, barátaikkal. Emellett jellemzőek különböző szerepöltések, kedvenc személyek viselkedésének, külsejének leutánzása, vagy például olyan saját személyiségjegyek megismerése, amelyekről ezidáig fogalmuk sem volt. Sokszor azt is észre lehet venni, hogy olyannyira belemerülnek a digitális világba - főleg a fiatalabbak, még az Alfa-generáció tagjai is -, hogy már szinte gondolkodniuk kell egyszerű, alapvető dolgokon, mint például tulajdonságaikon, adataikon vagy épp, hogy melyik iskolába járnak. (Tari, 2011).

Az interneten látott személyek sok esetben példaképekké válhatnak, ezért is van az, hogy rengeteg fiatal nem találja meg a párját. Sajnos eljutott az emberiség arra a szintre, mikor legtöbb esetben már nem a belső, hanem a külső jegyek számítanak (Tari, 2011).

A digitális világnak ennél van sötétebb oldala is, olyannyira, hogy a fejlődésben lévő gyermekeknél olyan negatív hatásokat váltottak ki, mint például a depresszió, az önutálat, a szorongás vagy éppen az önbizalom folyamatos hanyatlása és a saját döntések

egyre gyakoribb megkérdőjelezése (Tari, 2011). Fontos lenne, hogy ezek ne legyenek befolyásolóak a tinédzserek életében, hiszen ezzel sokszor rengeteg nehézséget okoznak saját maguknak és társaiknak. Ezért is elengedhetetlen, hogy minél előbb segítséget kaphassanak, akár a szülőktől, súlyosabb esetben pedig szakemberektől.

Meglátásaim alapján megfigyelhető ennél a generációnál az is, hogy szóban nehezebben fejezik ki magukat, de ezt viszont üzenet formájában, különböző karakterek felhasználásával tudják kompenzálni (emojikkal). Ezeknek köszönhetően képesek írásban kifejezni érzelmeiket, jelenlegi gondolataikat, hangulatukat, kedélyállapotukat. A technikai eszközökhöz sokkal jobban értenek, mint az előző nemzedékek tagjai, emellett több előnyük is van ezek folytonos, mindennapi használatának köszönhetően.

Közvetlen baráti környezetemben tapasztaltam, hogy a digitális eszközök állandó, szinte már szüntelen igénybe vételének is megvan a maga sötét oldala. A gyermekek elszigetelődnek társaiktól, családjaiktól, a csekély kommunikáció következtében nem beszélnek meg felmerülő problémáikat, nem kérnek segítséget, sokszor ezért magányosnak, frusztráltak és egyes felmerülő problémák forrásainak érzik magukat. Ezért is fontos az, hogy szüleik, gondviselőik minél több időt töltsenek velük, jobban megismerjék a szociális közeg által átvett, kialakult szokásaikat, tulajdonságaikat. Emellett kiemelendő az is, hogy ezeket a gyermekeket visszahúzódtóságuk, bátortalanságuk miatt folyamatosan bátorítani, dicsérni kell, szükséges, hogy példát mutassanak számukra, amelyekből rengetegen tanulhatnak is.

A digitális világ „uralkodásának” köszönhetően koncentrációképességük is sokat romlott a többi generációéhoz képest. Figyelmük gyorsan elvész, szinte pár percen keresztül tudnak csak koncentrálni. Ez későbbi önálló mindennapi életükben problémát fog jelenteni. Ehhez azonban olyan megoldásokhoz kell folyamodni, amely által figyelmüket felkeltjük és huzamosabb fenn is tudjuk tartani.

2.3.2. Az Alfa-generációs tagokat érintő, digitális-/okoseszközök általi pozitív és negatív hatások

A korábban már leírt, jövő generációra tartozó gondolatok, miszerint a világ eddigi káros problémáit képesek lesznek megoldani, ennek ellenére azonban más irányban is fordulhatnak az események.

A 2000-es évektől kezdve világszerte folyamatosan jelentek meg digitális eszközök, beleértve a kivetítésre használható projektorok, amelyek egyre fontosabb szerepet játszanak már a mindennapi életben (Linebarger et al. 2003). Iskolában sokszor, óvodákban pedig ritkán lehet találkozni projektorokkal. Az oktatási intézményekben ez azért is előnyös, mert olyan webes, játékos feladatokat tudunk kivetíteni a gyermekek számára, amely által nemcsak szellemileg, értelmileg, hanem személyiségileg, viselkedésükre hatva tudjuk őket befolyásolni.

Mivel óvodákban nem igen elérhetőek ezek az eszközök, hogy külön, plusz ismereteket szerezhessenek az óvodások, a pedagógusok általában laptop segítségével rövid idejű, tanulságos meséket vetítenek le a gyermekek számára. Úgy vélem, hogy ezáltal is sok olyan információhoz jutnak, amelyet későbbi játéktevékenységeikbe be tudnak építeni. Az óvodákban e lehetőség mellett a padlórobotok fordulnak még elő, most már egyre több helyen. Egyik óvodában való látogatásom során találkoztam életemben először ezzel az okoseszközzel. Ezek használata számos előnyben részesítik azokat a gyermekeket, akik tevékenykednek ezzel a digitális játékeszközzel. Különböző állatokat testesítenek meg, mint például méhecske, katica, egér vagy róka. A padlórobotok tetején irányokat jelző, megálló, elindító gombok találhatóak. Egy előre megrajzolt táblán vagy egy kész pályán a gyermekek a gombok segítségével eljuttathatják padlórobotjukat a kijelölt célhoz, többféleképpen. Lehet ezt a leghosszabb vagy a legrövidebb úton, a lényeg, hogy ez a robot elérjen az adott állomáshoz. Ezt főképp középsőcsoportosok vagy nagycsoportosok esetében használható, amely nagyon jó formája az iskola előkészítéséhez. Jelentős mértékben hozzájárul a gondolkodás, a logika, a képzelet fejlődéséhez és a szabályok betartásához. Mindezek mellett a gyermekek játékosan tanulhatják meg az irányokat is. Úgy vélem, hogy ez egy olyan digitális eszköz, amely hozzájárul a gyermekek fejlődéséhez. Ha van rá lehetőség, a szülők is beszerezhetik ezeket a padlórobotokat, amelyet a gyermekek nemcsak az óvodában, hanem otthoni körülmények között is használhatják sajátjukként.

Az okoseszközök otthoni használatát pozitív jelzők ellenére is sokan rossznak, túl korainak gondolják. Tari Annamária is szintén így vélekedik könyvében, idézem: „*Egy gyereknek hároméves koráig (legalább) arra van szüksége, hogy élő személyekkel szerezzen tapasztalatot.*” (Tari, 2019: 31). Csakhogy most már egyre többször esik meg az, hogy a játék világa és különböző videók megtekintése olyannyira beszippantja őket a

digitális világba, hogy képtelenek elszakadni attól, olyannyira, hogy ez akár még alváshiányhoz is vezethet (Chapman – Pellicane, 2023; Umezurike – Ojiyi, 2022). Óvodában töltött időm alatt az egyik óvodapedagógussal történő beszélgetés során hallottam egy, a csoportjába járó gyermek esetéről. Megtudtam, hogy ez az óvodás sokszor tovább fennmarad, hogy tudjon még játszani a szülők telefonján. Gondviselői nagyon nehezen tudták elvenni tőle, mert annyira függője lett az eszköznek, hogy a megfelelő alvásidő kárára ment. Óvodapedagógusai több alkalommal tapasztalták, hogy a gyermek nem vesz részt aktívan nemhogy a foglalkozásokon, de a szabad játéktevékenységekben sem, annyira fáradt. A nevelők tanácsát megfogadva a szülők szabályozták a gyermek digitális eszközhasználatát, amelynek köszönhetően a későbbiekben fokozott javulást vettek észre. Ebben is megfigyelhető, hogy a szülői hozzáállás is nagy mértékben befolyásoló tényező ezen eszközök használatában.

A digitális világ gyors ütemű fejlődésének köszönhetően azonban előfordulhat az is, hogy a verbális kommunikáció feledésbe merülhet vagy jelentősen csökkenhet, ehelyett az interneten történő kapcsolattartás, kommunikáció lesz az alap, amely által a generáció tagjai a későbbiekben egyedül maradhatnak. Már sajnos most is sokszor elvonulnak otthonaikon belül, szüleik, gondviselőik pedig sok esetben nem tudnak mit tenni a helyzettel, nem tudnak kommunikálni egymással, így ők is szintén az okoseszközök világába temetkeznek (Huddleston, 2015). Nicholas Kardaras szintén foglalkozik a szülők hozzáállásával a témával kapcsolatban, sok esetben előfordul az, hogy, idézem: „[...], a szülők nem vesznek tudomást a bajról, vagy egy nagy sóhaj kíséretében a magasba emelik a kezüket: » Manapság ilyenek a gyerekek. «” (Kardaras, 2017:18). Sajnos sok esetben a szülő sem mutat helyes példát gyermekeiknek. A folytonos, fiatalok jelenlétében történő digitális-/okoseszköz használat szintén befolyásolja a gyermekek fejlődését, személyiségét, viselkedését. Példaképeiktől, vagyis szüleiktől nemcsak a jókat, hanem ezeket a roncsoló szokásokat is megtanulják, átveszik, majd a későbbiekben egyre jobban képesek ezen eszközök rabjaivá válni (Konca, 2022).

Úgy vélem, hogy a digitális világnak köszönhetően a gyermekek viselkedési formái a szülőkkel, gondviselőkkel is jelentősen befolyásolódnak (Kardaras, 2017). Sok esetben tapasztaltam óvodában azt, hogy a család hierarchia rendszere fordítva működik: vagyis a fiatalabbak sokszor lekezelően, borzalmasan viselkednek azokkal, akik felnevelték őket. Ebben nemcsak a szülői nevelés, hozzáállás, a családi háttér, hanem a digitális

világ is nagy mértékben felelős. Ennek megváltoztatásában azonban a felnőtteknél kell elérni azt, hogy ez a hierarchia rendszer visszakerüljön az eredeti állapotába. Fontos lenne, hogy családon belüli tiszteletadás meglegyen, azonban, ha ilyen előfordul a családban, meg kell húzni a határokat.

Mindezek mellett nemcsak a kommunikáció, a társas kapcsolatok, hanem az intézményekben (bölcsőde, óvoda, iskola) elsajátítottak, a későbbi élethez szükséges alapok is feledésbe merülhetnek a digitális világ előrehaladásának „köszönhetően”. Problémákon belül gondolok itt a képzelet, fantázia korlátozására, a figyelem lankadására, a gondolkodás ütemének lassulására vagy a tanult viselkedési jegyek elhalványulására. Ezért van szükség arra, hogy a pedagógusok mellett a szülők is pluszban segítsék a gyermekek fejlődését. Úgy vélem, hogy fontos lenne nemcsak az Alfa-generációra, hanem az előtte lévő, Z generációsokra is egyaránt odafigyelni, hiszen tagjaik még fejlődésben lévő egyéniségek, akiknek folyamatos változásait nagyon egyszerűen, emellett drasztikus módon befolyásolni tudja a digitális világ (Umezurike – Ojiyi, 2022). Ha az okoseszközökön megfelelő tartalmakat néznek ezek a gyermekek megszabott időkeretek között nemcsak a szem-kéz koordinációjuk, hanem kognitív, szociális, érzelmi fejlődésük is pozitív irányban fog fejlődni, haladni (Koran et al., 2022).

3. Az óvodáskorú gyermekek internet- és médiahasználatáról szóló kutatás, annak célja és kérdései

Kutatásom célja, hogy kérdőívemnek és F. Lassú Zsuzsa valamint társának, Megyeriné Fácska Judit kutatásának bizonyos eredményeit összehasonlítva minél több információt szerezzek a témával kapcsolatban. Saját kutatásomat elemzem, valamint a másik kutatásban kapott eredmények egy kisebb részével összehasonlítom, amelynek segítségével a későbbiekben megállapíthatom, hogy volt-e változás az elmúlt évek során. Mindezek mellett a kiértékelte eredményekből lehet látni majd azt is, hogy a szülők hogy vélekednek a gyermekek internet- és médiahasználatáról.

Kutatási kérdéseim a következők:

- Van-e változás a felkeresett városi tagóvoda és a 2021-es országos kutatás eredményei között?
- Hogyan vélekednek a szülők/gondviselők az óvodáskorú gyermekek internet- és médiahasználatáról most?
- Milyen százalékban ellenzik, támogatják a kutatásomban részt vevő szülők a gyermekek digitális- és okoseszköz használatát?

3.1. A kutatás eszközei

A kutatás kérdőíve Google Űrlap segítségével történt, amelyben nagy számban saját zárt és nyitott kérdéseim szerepeltek, mellette pedig - az összehasonlítás hitelessége végett - néhány kérdést a 2021-es országos kutatásból vettem át, hogy a későbbiekben a kapott eredmények alapján egy kisebb összehasonlítást tudjak végezni a két kutatás között.

A kérdések első blokkjában általános tartalom szerepelt, vagyis korra, nemre, illetve lakhatási és szociális körülményekre fókuszált.

A következő egységben a gyermekek szabad játékkal töltött idejével kapcsolatos kérdéseket tettem fel, amely során választ kaptam arra, hogy az óvodások naponta mennyi időt, milyen tartalommal töltenek el a szabadban digitális eszközök használata nélkül.

Végül az utolsó részben a család tagjainak digitális-/okoseszközökkel töltött idejére kerestem a válaszokat, eleinte arra, hogy a család, illetve a gyermek mennyi digitális-

/okoseszközzel rendelkezik. Emellett nagyon fontosnak találtam azt is, hogy a szülők mit gondolnak az óvodáskorú gyermekek internet- és médiahasználatáról, hiszen ez rendkívül befolyásoló lehet a gyermekek mindennapi életében.

A kérdőív maximum 10 percet vett igénybe, kitöltése anonim formában történt, az eredményeket pedig összesítettem, elemeztem, értékeltem.

3.2. A kutatás alanyai

Google Űrlapomhoz országos szinten óvodáskorú gyermekek szüleitől és gondviselőitől kértem segítséget, hogy reális eredményeket kaphassak. Felkerestem több óvónőt is, hogy továbbítsák kérdőívemet a szülőkkel közös csoportjukba, ezzel is erősítve a reális eredményeket. Továbbá családtagjaim és ismerőseim is igyekeztek minél több olyan szülőt elérni a kérdőívem megosztásával, akik óvodáskorú gyermeket nevelnek. Az interneten sokszor olyan emberek is kitölthetik kérdőívünket, akikhez nem feltétlenül szólnak a kérdések, ezért a kérdőív kérdéseinek eredményeit nagy részben befolyásolhatják az adott válaszok. Így azonban tudom, hogy valóban szülők vagy az óvadás gyermekeket nevelő gondviselők gondosan, alaposan átgondolták a kérdéseket és azokat jelölték be, amelyek legjobban illettek hozzájuk.

4. A kutatás eredményei, azok kiértékelése, elemzése, összehasonlítása

A Google Űrlapra 141 szülőtől érkezett válasz, ezeket anonim módon, összesítve jelenítettem meg kördiagramokon vagy sávokon. A kérdések 3 blokkból tevődnek össze.

Először általános kérdéseket tettem fel. A kitöltők nagy része nő volt, 128 (90,8%) válasz érkezett be tőlük, a többi visszajelzést 13 (9,2%) férfitől kaptam. 87 szülő (61,7%) 35 év feletti, 52 (36,9%) 25-35 közötti, 2 pedig (1,4%) 25 év alatti volt. A másik kutatásban - amely 2021-ben jelent meg - 391 szülő, gondviselő vett részt, ebből 363-an (93%) anyák, nők, 25-en apák, férfiak, elenyésző létszámban, 3-an pedig testvérek vagy nagyszülők voltak.

Beérkezett válaszaim közül a szülők több, mint a fele, pontosan 73-an (51,8%) rendelkeznek felsőfokú végzettséggel, 61 szülő (43,3%) a középfokú, 7-en (5%) pedig az alacsonyabb végzettséget jelölték. A másik kutatásban szintén a felsőfokú végzettség kapta a legtöbb szavazatot, 249-en (63,8%) jelölték ezt a lehetőséget, míg 133-an (34,1%) a középfokú, 8-an (2%) pedig az alacsonyabb iskolai végzettséget. Azt vettem észre a kutatásom alapján, hogy ezek a szülők neveltetésüknek és életük során szerzett tapasztalataiknak köszönhetően képesek a digitális-/okoseszköz használatát és annak tartalmának, idejének szabályozását ésszerűen, biztonságosan megvalósítani. Fontos, hogy minél magasabb végzettsége legyen az embereknek, azonban ez nem feltétlenül befolyásolja a gyermekek mindennapos nevelését.

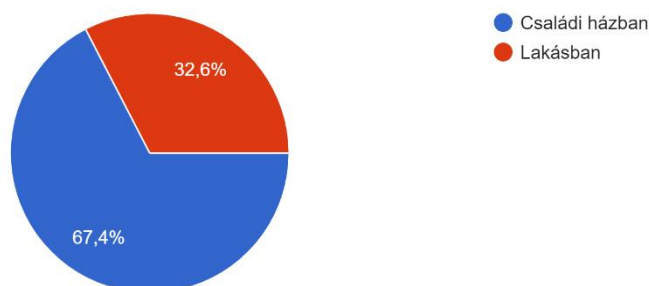
Kérdőívemben rákérdeztem a szülőknél, hogy milyen típusú épületben élnek. 95-en (67,4%) a „családi házban”, 46-an (32,6%) a „lakásban” lehetőséget jelölték (**1. ábra**). Úgy vélem, hogy azok a gyermekek, akik családi házban nevelkednek, több idejük van nyitottan tevékenykedni a szabadban, az udvaron, mint azok, akik panelban laknak. Náluk azonban a körülmények kötöttebbek, nincs akkora mozgásterük, sokszor a játszóterek messzebb vannak. Így a lakás válik szabadidejük színterévé, ezáltal pedig nagyobb a digitális eszközökkel töltött idő esélye is. Azonban ha a szülő odafigyel az óvodások megfelelő nevelésére, a rájuk szánt időre, emellett korlátozza, megtiltja az eszközökkel töltött időt, akkor viszont nem lehet baj.

1. ábra: Óvodáskorú gyermekeket nevelő családok lakóhelyének megjelenítése kördiagramon.

(Forrás: saját kutatás, Google Űrlap)

Családi házban vagy lakásban élnek?

141 válasz

Szerencsére a sok válasz mellett olyan szülőktől kaptam válaszokat, akik partnerükkel együtt nevelik gyermeküket. Összesen 130-an (92,2%) nyomtak erre a válaszlehetőségre, azonban volt kivétel, 11-en (7,8%) egyedül nevelik őket. Ez sokszor befolyásolja a gyermeket. Akaratukon kívül keverednek bele ebbe a feszült helyzetbe, lelkileg, mentálisan sokszor sérülhetnek, néha olyannyira, hogy traumaként élik meg az egész folyamatot. Gyakran hiányolják a másik szülőt, a másik példaképet, szeretnék, ha mindennapi életük részese lenne. Sokszor eltávolodnak szüleiktől, családjuktól és helyettük inkább az internetes lehetőségeket (főleg játékokat) preferálják, ahol biztonságban, konfliktusoktól, feszültegektől mentesen érzik magukat.

A gyermekek nemének százalékos eloszlása mindkét kutatásban szinte majdnem megegyezett, kérdőívemben 77-en (54,6%) fiúról, 64-en (45,4%) lányról nyilatkoztak, míg a 2021-es kutatásban 215-en (55%) fiú, 176-an (45%) pedig lány lehetőséget jelöltek. A legtöbb szülő középsős-nagycsoportos óvodásról gondoskodik. 44-en (31,2%) 5 éves, 43-an (30,5%) 6 éves, 28-an (19,9%) 4 éves, 26-an (18,4%) pedig 3 éves gyermekeket nevelnek.

Az általános kérdések lezárásaként megérdeklődtem a szülőktől azt is, hogy óvodáskorú gyermeküknek van-e testvére. 62-en (44%) idősebb, 40-en (28,4%) fiatalabb testvért válaszolták, 39-en (27,7%) pedig azt jelölték, hogy gyermekük egyke. Az óvodások sok esetben az idősebb testvért példaképnek tekintik. Felnéznek rájuk, mintát vesznek róluk, sokszor úgy cselekednek, ahogy az idősebbek. Ennek köszönhetően a kisebbek a későbbi életben szükséges feltételeket folyamatosan megtanulják és beépítik mindennapi

életükbe. Fiatalabb testvér esetében pont ők azok, akik mintát mutatnak a kisebbeknek, azonban előfordulhat a testvérféltékenység. Nem tetszik nekik, ha anya vagy apa a kis-testvérral foglalkozik, ezért ebből későbbi problémák is felmerülhetnek, mint például a családdal való konfliktusok, eltávolodás.

A következő blokk a digitális-/okoseszközök nélküli tevékenységekre fókuszált. Felkeltette az érdeklődésem, hogy vajon az esti mese olvasásával kapcsolatban milyen válaszokat kapok. Meglepődtem és persze örömmel fogadtam az eredményeket. A szülők nagy része, 122-en (86,5%) szánnak időt egy-egy esti mese olvasására. Ennek ellenére 19 (13,9%) felnőtt jelölte azt, hogy nem olvasnak esti mesét óvodás gyermeküknek. Úgy gondolom, hogy a mindennapi meseolvasás nagyon fontos szerepet játszik. Ezek a gyermekek előnyben is részesülnek, mint azok az óvodások, akiknek nem olvasnak mesét. Általa fejlődésnek indul a választékos szókinccs használata, a képzelet, a gondolatok nagyobb kiterjedése, a memória fejlesztése, figyelem hosszabb ideig történő fenntartása és még sok más jótékony hatás is. Vannak azonban olyan felnőttek, akik nem élnek ezzel a lehetőséggel, pedig fontos szerepet tölt be a gyermekek fejlődése érdekében.

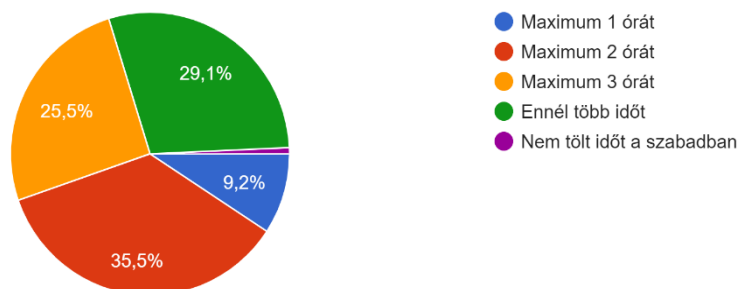
A szabadban, szabad játékkal, tevékenységgel töltött idő kérdése következett. Az eredmények azt mutatják, hogy ezek a gyermekek nagyon sok időt szeretnek tölteni a szabadban úgy, hogy nem használnak semmilyen digitális-/okoseszközt. Legtöbbször maximum 2 órán keresztül engedik óvodáskorú gyermeküket a szabadba, 141 szülő közül 50-en (35,5%) jelölték ezt a lehetőséget. Persze emellett sok visszajelzés jött a 3 óránál több időre (41-en vagyis 29,1%), a maximum 3 (36-an vagyis 25,5%) és az 1 órára (13 vagyis 9,2%) is egyaránt. Volt egyetlen 1 szülő (0,7%) akinek gyermeke egyáltalán nem tölt időt a szabadban (**2. ábra**).

2. ábra: Óvodáskorú gyermekek szabadban, szabad tevékenységgel töltött idejének megjelenítése kördiagramon.

(Forrás: saját kutatás, Google Űrlap)

Általában mennyi időt tölt el naponta óvodás gyermeke a szabadban, szabad játékkal, amelyet nem a digitális-/okoseszközzel tölt?

141 válasz

Szabadidős programként a legtöbb megjelölés a játszótérre, játszóházra (111 szülő, vagyis 78,7%), a családi programokra (108 szülő, vagyis 76,6%), a szabályjátékokra (95 szülő, vagyis 67,4%), a rajzolásra, festésre, kreatívkodásra (87 szülő vagyis 61,7%) illetve a konstruáló játékformára (83 szülő vagyis 58,9%) érkeztek. Mindezek mellett a többi válaszlehetőségre is nagy mennyiségű visszajelzést küldtek (3. ábra).

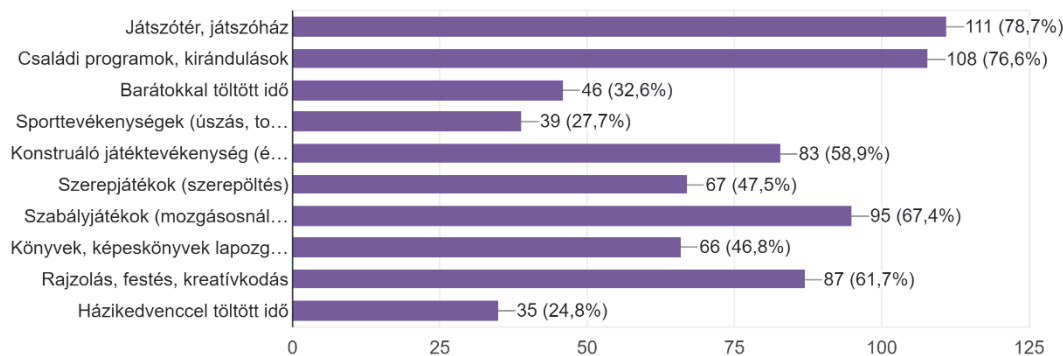
Úgy vélem, hogy ezek a lehetőségek biztosítják a gyermekek képzelőerejének, vizuális emlékezetének, szociális kapcsolatainak, gondolkodásának, kreativitásának, szerepbeszédének, finommotorikájának, motoros koordinációjának, taktilis érzékelésének és még sok képességének fejlődését.

3. ábra: Szabad tevékenységek ábrázolása sávokon.

(Forrás: saját kutatás, Google Űrlap)

Milyen szabadidős program, tevékenység keretei közt tölti szívesen idejét óvodás gyermeke?

141 válasz

A harmadik blokkban a digitális-/okoseszközökkel kapcsolatos kérdések jelentek meg. Egyes kérdések az összehasonlítás érdekében megegyező a 2021-es kutatásával. Először a gyermekek által is használható eszközök darabszámára kérdeztem rá. 119 (84,4%) szülőtől a „3 db-nál kevesebb” választ kaptam, 19-en (13,5%) a „3-5 db”, illetve 3-an (2,1%) az „5 db-nál több” lehetőségeket jelölték. A háztartásban megtalálható és engedélyezett eszközök közül az óvodások a televíziót (126 válasz vagyis 89,4%), a telefont (71 válasz vagyis 50,4%) valamint a tabletet (44 válasz vagyis 31,2%) használhatják és használják is legtöbbször. A televíziót 90-en (63,8%), a telefont 23-an (16,3%), a tabletet pedig 18-an (12,8%) jelölték meg.

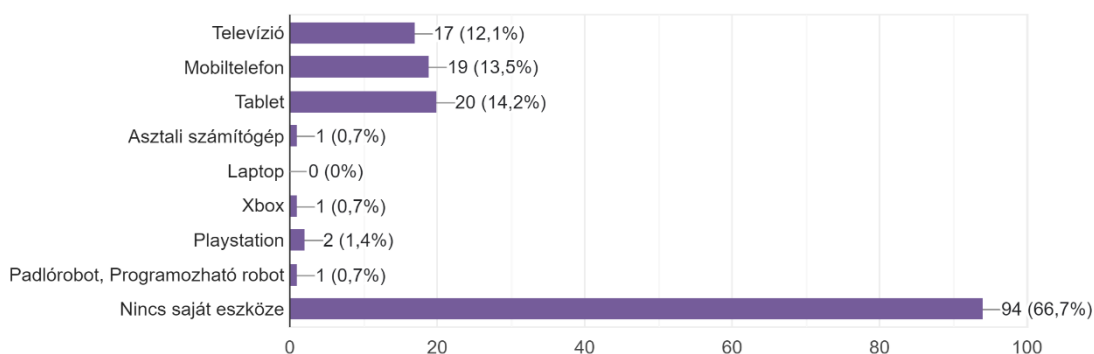
Mivel a 2021-es kutatás megkérdezte a gyermekek saját digitális-/okoseszközét, az összehasonlítás érdekében én is szintén feltüntettem ezt a kérdőívemben. Nálam szerencsére a szülők többsége, 94-en (66,7%) a „nincs” válaszlehetőséget jelölték be, 47-en (32,3%) pedig vettek már gyermekük számára valamilyen digitális-/okoseszközt. A másik kutatás ötös skálájának sávra alakított – a pontosabb szemléltetés érdekében történt az átalakítás, ennek - eredményei is jól mutatják óvodások saját eszközhasználatát, 109 (28%) szülő gyermekének van saját digitális-/okoseszköze, azonban 281 (72%) felnőtt nem engedi ezt. Mindkét kutatás esetén akinek van eszköze, ott a saját televíziót, telefont vagy tabletet jelölték, viszont legnagyobb százalékban az óvodáskorú gyermekeknek nincs saját eszköze (**4. ábra**)(**5. ábra**). Ezeknek az adatoknak örültem, nem gondolom, hogy az élet ebben a korai szakaszában szükség lenne ezen eszközök igénybevételére. Használatukat még korainak gondolom, nem hiszem, hogy egy óvodáskorú gyermeknek szüksége lenne ezekre. Az általam felhasznált szakirodalmak közül Tari Annamária is ugyanígy vélekedik könyvében (Tari, 2019). Ennek ellenére mindig is lesz olyan szülő, aki gyermeke boldogsága érdekében venni fog valamilyen okoseszközt. El kell fogadnunk azt, hogy a digitális világ fejlődésben van, szinte már nem lehet elkerülni, hogy a gyermekek ezekkel találkozzanak és ezekkel foglalják le magukat. Úgy hiszem, hogy ez elkerülhető lenne több esetben is. Óvodán kívüli, család által szervezett, tervezett különböző programok, játéktevékenységek segítségével a óvodások képesek ismereteiket, szókincsüket és más képességeiket is gyarapítani, fejleszteni. Ezáltal a szabadban, tapasztalva tanulhatnak, amely ugyanolyan szórakoztató lenne, mint egy-egy digitális-/okoseszköz használata. Ehhez viszont a szülőknek időt kell ezekre fordítaniuk, hogy megvalósulhassanak. A munka, a további feladatok és az ezekkel járó fáradság, kimerültség vagy

stressz azonban befolyásoló tényezők lehetnek. Az eredmények szerencsére azt mutatják mindkét esetben, hogy a felnőttek foglalkoznak gyermekeikkel és igyekeznek minden lehetőséget megteremteni számukra, hogy minél többet tapasztalhassanak óvodás korban is.

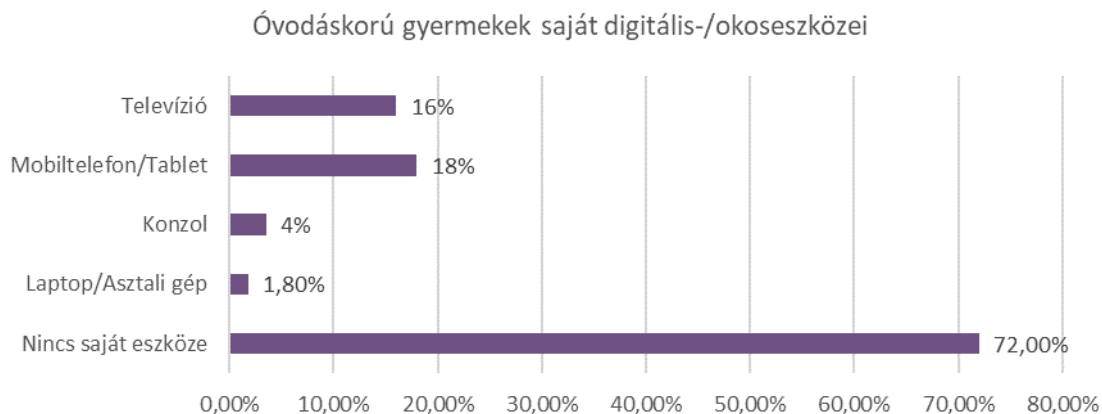
4. ábra: Óvodáskorú gyermekek saját digitális-/okoseszközeinek ábrázolása sávokon.
(Forrás: saját kutatás, Google Űrlap)

Milyen saját eszköze van óvodáskorú gyermekének? (több válaszlehetőség is lehet)

141 válasz

5. ábra: Óvodáskorú gyermekek saját digitális-/okoseszközeinek ábrázolása sávokon.
(Forrás: saját szerkesztés F. Lassú Zsuzsa – Megyeriné Fácaska J. (2021, 192-194.p.) kutatási adatai alapján – 5 fokú skála értékeinek átalakítása sávvá)

A további kérdések a szülőkre vonatkozóan folytatódtak. Legtöbbször munkájukkal kapcsolatban használják eszközeiket, de emellett nagy számban érkezett visszajelzés közösségi médiára és a kapcsolattartásra is. Ismeretszerzésre, napi hírek olvasására és játékokra nem szentelnek sok időt. A 2021-es kutatás eredményei is azt igazolják, hogy a felnőttek nagy részben a munkájuk miatt töltenek legfőbbképp időt az eszközökkel.

Mivel a digitális tér mindenhol körülvesz minket, nagyon nehéz megakadályozni azt, hogy a gyermekek jelenléte nélkül használjuk ezeket. Kérdőívemben 134 szülő (95%) gyermek jelenlétében kezeli a digitális világ eszközeit, 7 felnőtt (5%) azonban igyekszik ezt a helyzetet kerülni. A másik kutatás eredményei is erről árulkodnak, 331-en gyermeki jelenlétben használják digitális-/okoseszközöket, ennek ellenére itt is volt 60 szülő, aki valamilyen módon megoldotta, hogy ne gyermeke közelében kezelje ezeket. Ahmet Konca kitért arra, hogy a szülők példaképek gyermekeik számára. A felnőttek minden egyes mozdulatát, cselekedetét lesik, amelyeket átvesznek és alkalmaznak (Konca, 2022).

Sok esetben a szülők nem használják gyermekük megnyugtására az okoseszközöket. Kérdőívemben 115-en (81,6%) nem alkalmazzák, 26-an azonban igen (18,4%). A másik kutatásban ez esetben billen a mérleg. 236-an (64,6%) más lehetőségekkel, a digitális eszközök bevonása nélkül tudják megnyugtani az óvodásokat, 155-en (39,6%) azonban e módszerekhez folyamodnak.

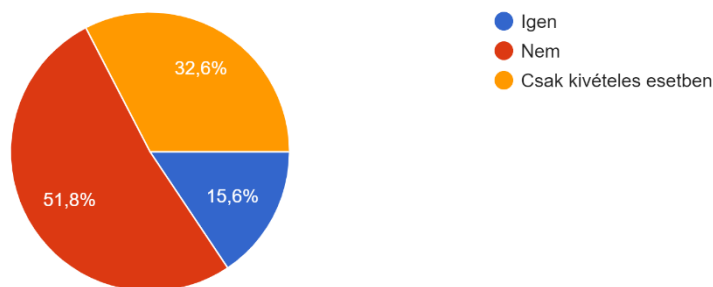
Mostanság egyre jobban elterjedt az étkezés közben lévő okoseszköz használat. Google Űrlapomban kapott válaszok közül 73-an (51,8%) nem kapcsolnak be semmilyen digitális-/okoseszközt, 22-en (15,6%) megengedik ezek használatát. Voltak azonban olyan válaszadók is, akik a „kivételes esetben” lehetőséget jelölték be, 46-an (32,6%), vagyis a szülők több mint a negyede engedékenyebb gyermekeikkel (**6. ábra**). A 2021-es kutatás eredményei közül sokan, pontosan 253-an (62%) jelöltek „nem” választ, míg 138-an (38%) pedig „igen”-t (**7. ábra**). Úgy gondolom, hogy az étkezés közben történő televízió, tablet vagy okostelefon nézése nem lenne feltétlenül szükséges, de van, amikor csak ez a megoldás.

6. ábra: Óvodáskorú gyermekek étkezés közbeni digitális-/okoseszköz használatának megjelenítése kördiagramon.

(Forrás: saját kutatás, Google Űrlap)

Engedi-e étkezés közben óvodáskorú gyermekének a digitális-/okoseszköz használatát?

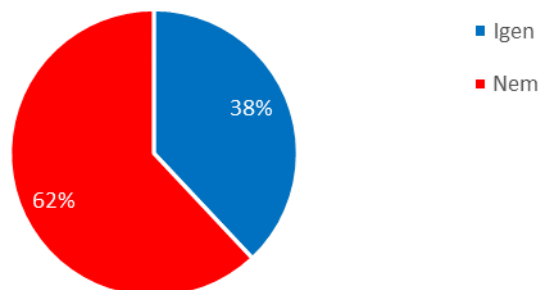
141 válasz

7. ábra: Óvodáskorú gyermekek étkezés közbeni digitális-/okos eszköz használatának megjelenítése.

(Forrás: saját szerkesztés F. Lassú Zs. – Megyeriné Fácskai J. (2021, 192-194.p.) kutatási adatai alapján – 5 fokú skála értékeinek átalakítása kördiagrammá)

Engedi-e étkezés közben óvodáskorú gyermekének a digitális-/okos eszköz használatát?

A közös kérdések összehasonlítása kitért az óvodások jutalmazására és unaloműzésére is. A kapott eredményeinél azonban elmondható, hogy ez nem jellemző. 91-en (64,5%) nem adnak okos eszközt gyermekük kezébe, 50-en (35,5%) azonban nem így vélekedtek. A másik kutatásban azonban meglepődtem, mert fele-fele arányban kaptak választ a kutatók. Ez viszont azt mutatja, hogy 2021-hez képest valószínűleg a szülők találtak olyan módszereket, amelyekhez egyáltalán nem szükséges ezen eszközök használata.

Az interneten terjedő tartalmak és az okos eszközökkel töltött idő nagy mértékben befolyásolhatja a gyermekek pozitív irányú fejlődését. Szerencsére az eredmények azt mutatják, hogy az általam megkérdezett szülők közül 127-en (90,1%) figyelnek a gyermekek által felkeresett tartalmakra, 14-en (9,9%) azonban nem (**9. ábra**). A 2021-es kutatás esetében is a szabályozás került előtérbe. 336 (86%) szülő odafigyel a gyermekek fogyasztási tartalmára, 55-en (14%) viszont bíznak gyermekeikben (**8. ábra**). Ennek ellenére, ha az óvoda használ valamilyen eszközt, nagyon fontos, hogy szemmel tartsuk, hogy mennyi ideig és ezalatt milyen tartalmak jelennek meg nála. A digitális világ tele van veszélyekkel, amelybe nagyon sok gyermek fiatalon belecsöppen. Ennek elkerülése érdekében fontos az, hogy a szülő figyelje a gyermekek által felkeresett tartalmakat. Szakirodalmi áttekintésben feltüntetett szerző (Miklya Luzsányi Mónika) is beszámol erről könyvében (Miklya, 2019).

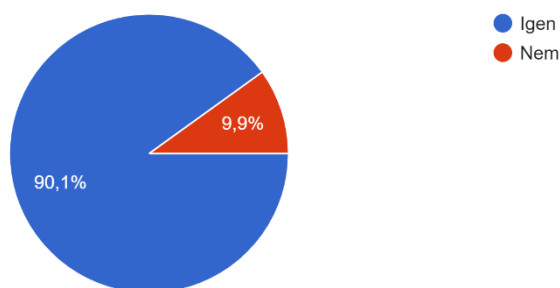
Az óvodások legtöbb esetben meséket néznek, dalokat hallgatnak vagy képeket nézegetnek a digitális világ eszközeinek segítségével. A szülőknek feltettem egy kérdést, miszerint gyermeküknek van-e kedvenc digitális játéka, ha van, mi annak a címe. Ez esetben a *Minecraft*¹, a *Stumble Guys*², *Super Mario*³ nevű játékok kerültek elő pár alkalommal, mivel többségben a gyermekeknek nincs kedvenc játékuk.

9. ábra: Szülők vélekedése a gyermekek fogyasztási tartalmára és idejére.

Forrás: saját kutatás, Google Űrlap)

Ellenőrzi-e óvodáskorú gyermeke digitális-/okoseszköz használatát (idő + tartalom)?

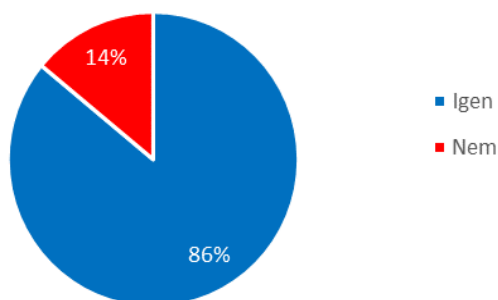
141 válasz

8. ábra: Szülők vélekedése a gyermekek fogyasztási tartalmára.

(Forrás: saját szerkesztés F. Lassú Zs. – Megyeriné Fácskó J. (2021,192-194.p.) kutatási adatai alapján – 5 fokú skála értékeinek átalakítása kördiagrammá)

Ellenőrzi, szabályozza-e óvodáskorú gyermekénél megjelenő tartalmat?

¹ Szimulátoros játék, ahol a játékosok egy virtuális világban építhetnek, áshatnak, emellett szörnyekkel is harcolhatnak.

² Akció játék, ahol 32 online versenyző versenyez egymással. Folyamatosan esnek ki, 16-an majd csak 8-an maradnak. Az a játékos lesz a győztes, aki megnyeri a döntőt.

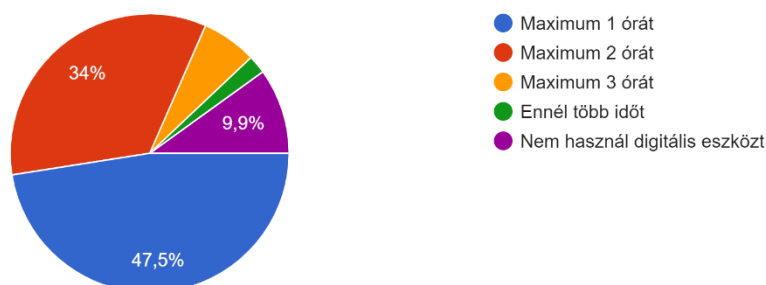
³ Játék, ahol Mario nevű karakterrel pályákon haladhatunk végig.

A óvodások digitális-/okoseszközökkel töltött idejére 67-en (47,5%) maximum 1 órát, 48-an (34%) maximum 2 órát, 9-en (6,4%) maximum 3 órát jelöltek. 3-an (2,1%) ennél több időt engednek nekik, 14-en (9,9%) pedig egyáltalán nem engedélyezik gyermeiknek ezen eszközök használatát (**10. ábra**). Ezeket az eredményeket megnyugvással tapasztaltam és örültem annak, hogy a szülők figyelnek az óvodások eszközökkel töltött idejére is.

10. ábra: Óvodáskorú gyermekek napi digitális-/okoseszközrel töltött idejének ábrázolása kördiagramon.

(Forrás: saját kutatás, Google Űrlap)

Óvodáskorú gyermeke kb. hány órát tölt naponta digitális-/okoseszköz használatával?
141 válasz

Szerencsére 101-en (71,6%) választották azt a lehetőséget, hogy nem okoz problémát a digitális-/okoseszközök letétele, 40 szülőnél (28,4%) azonban ez nem annyira egyszerű. Sok gyermek esetében – akik több ideig használnak digitális-/okoseszközöket – alapszükségletté váltak már az eszközök. Egyre jobban örömforrásként tekintenek rájuk, mint az építőkockákkal, a kis műanyag állatokkal vagy a plüssökkel történő játéokra. Ezt Miklya Luzsányi Mónika is feltüntette könyvében, amelyet a szakirodalmi áttekintésemben feltüntettem (Miklya, 2019). Annyira leköti a figyelmüket ezek használata, hogy amikor a szülő elveszi, kikapcsolatja, egyből a veszekedés, az ingerültség és egyéb más viselkedési stílusjegyek jelenhetnek meg (például hiszti vagy a szülővel való tiszteletlen viselkedés) Nicholas Kardaras – akitől szintén írtam a szakirodalmi áttekintésemben – beszámol e fontos jelenségről (Kardaras, 2017). Azonban, ha a gyermek ezeket nem használja, kevesebb az esélye ezen viselkedések megjelenésének. Ezt azonban a nevelés és a szabályozás nagy mértékben befolyásolhatja. Azoknál a szülőknél, ahol gyermekük nem hiányolta, nem okozott problémát az eszközök lerakása, ott szülők nem tapasztaltak semmilyen viselkedésbeli változást. Ennek ellenére akik tapasztaltak hatásokat, főleg az ingerlékenységet vagy az engedetlenséget jelölték be. Mindezek mellett írtak pozitív

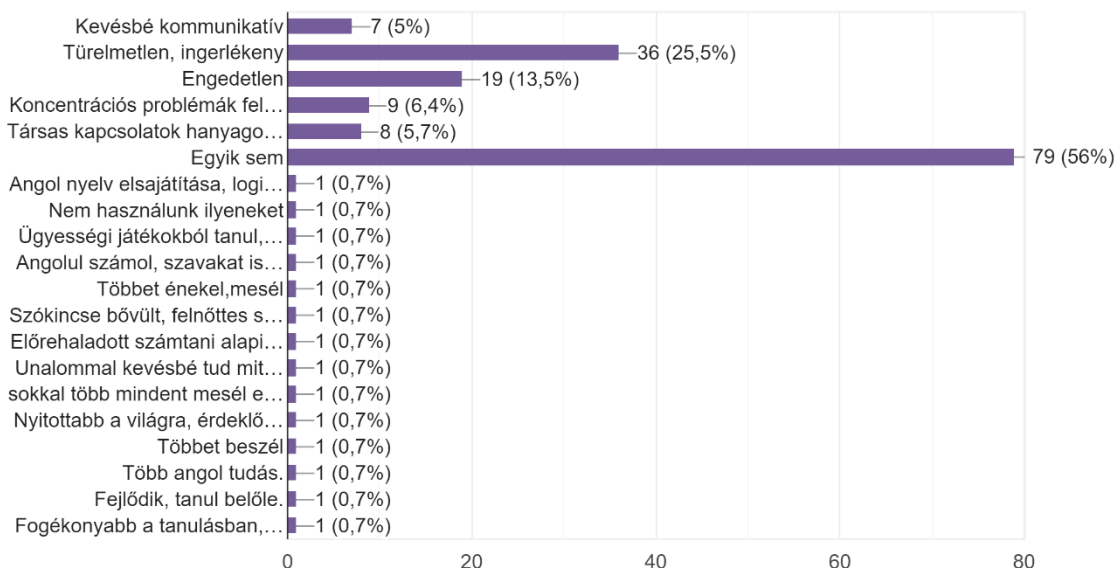
hatásokat, mint például az angol nyelv tanulása, a magyar szókincs bővülése, vagy az ismeretszerzés (**11. ábra**).

11. ábra: Viselkedésbeli változások megjelenítése, amióta az óvodások digitális-/okoseszközt használnak.

(Forrás: saját kutatás, Google Űrlap)

Milyen változásokat figyelt meg óvodás gyermekénél, mióta elkezdte használni a digitális-/okoseszköz(öke)t?

141 válasz

A gyermekekre nagy részben (88, vagyis 56,7%) nem jellemző, hogy hiányolják az eszközök használatát, 23 (16,3%) szülő jelezte, hogy ez egyáltalán nem baj, azonban voltak kivételek (38 személy vagyis 27%).

Kíváncsian vártam, hogy a felnőttek mit jelölnek arra, miszerint gyermekeik melyik időtöltési formát kedvelik jobban. Az eredményekben pozitívan csalódtam, mert 123-an (87,2%) a szabadban töltött időre szavaztak, 18-an (12,8%) pedig a digitális-/okoseszközökkel töltött időt jelölték (**12. ábra**). Én is úgy vélem, hogy ezek a fiatal gyermekek ne digitális-/okoseszközzel töltsék a szabadidejüket. Ebben a korban nagyon egyszerűen, könnyedén, játékos formában tanulhatnak és szerezhhetnek ismereteket, maradandó emlékeket, élményeket.

Kérdőívem legvégén a szülők kifejthették véleményüket, miszerint korainak tartják-e az óvodáskorú gyermekek digitális-/okoseszköz használatát. Vegyesen érkeztek válaszok a kérdéssel kapcsolatban.

Sokan korainak tartják, ennek alátámasztására a vélemények közül párat idéznék: „Nagyon korainak találok, mert a digitális eszközök használata mellett nem megfelelően fejlődnek a gyermekek képességei.”, „Véleményem szerint igen. Állításom azzal tudom alátámasztani, hogy a gyermek fejlődéséhez nagymértékben hozzájárul a mozgás. Az állandó képernyő előtt tartózkodás során ez nem valósul meg. Illetve egyre gyakoribb a megkésett beszédfejlődés a gyermekeknél, mivel a szülők keveset beszélnek hozzájuk. A televízió képernyőjén pedig általában oldalprofilból látják az embereket. Ezáltal nem tudják leutánozni az arc, száj mozgását. Kutatások azt is kimutatták, hogy a gyermek idegrendszerére károsan hatnak a villogó képek.”, „Korai, megbántam, ezt látta tőlünk, utólag nem engedtem volna ilyen korán használni”.

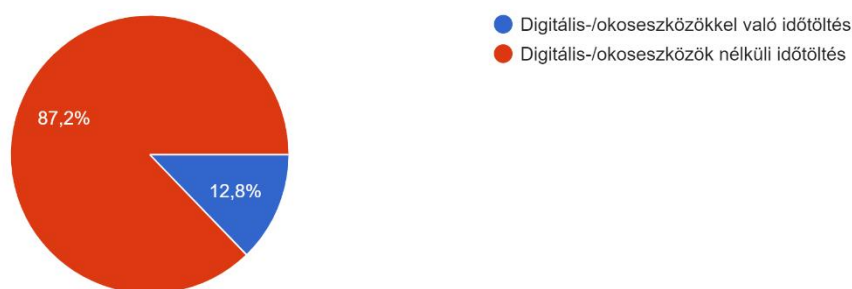
Voltak olyan szülői vélemények, ahol egy bizonyos ideig, szabályozással lehet használni a digitális-/okoeszközöket, idéznék ezek közül is egy párat: „Amennyiben a szülő teljes mértékben korlátozza, mit szabad néznie és mit nem, szerintem nem gond, ha használja. Az élet része, teljes mértékben kizárni nem lehet, amíg a mi kezünkben is ott a telefon.”, „Mértékletesen használva lehet, keretek közt tartva, ellenőrizve. Ők már egy digitális világba születnek bele. Véleményem szerint, ha nem tudja használni, akár hátrány is lehet.”, „Gyermek függő, úgy gondolom ha szabályozva van akkor nem feltétlenül származik a gyerekeknek belőle hátránya.”.

Érkeztek be olyan válaszok is, amelyek úgy tartják, hogy nem korai ezen eszközök használata: „Nem. A mai fejlett világban már nem az.”, „Nem korai, ebbe születnek bele, és az iskolában már ezeken tanulnak, gyakorolnak.”, „Nem. Ismerkedjen meg minél előbb ezzel a világgal, amiben élünk.”.

12. ábra: Óvodáskorú gyermekek kedvenc időtöltésének ábrázolása kördiagramon.
(Forrás: saját kutatás, Google Űrlap)

Az Ön meglátásai alapján óvodás gyermeke melyik időtöltési formát kedveli jobban?

141 válasz

5. Következtetések és javaslatok

F. Lassú Zsuzsáék kutatásának és az én kutatásom eredményei azt bizonyítják, hogy azok a szülők vagy gondviselők, akik kitöltötték a kutatások kérdőíveit, a 2021-es hasonlóan igyekeznek távol tartani gyermekeiket a digitális világ sötét oldalától. Sokan ellenzik ezek igénybe vételét óvodás korban. Vannak olyan szülők is, akik engedélyezték a digitális-/okoseszközök használatát, de nagyon megbánták, mert sok esetben rossz irányban befolyásolta gyermekeik fejlődését.

A kérdőívben kapott válaszoknak örültem, azonban szakirodalomban leírtak illetve saját tapasztalataim nem feltétlenül támasztották alá a felmérésben ezeket. Észrevételeim során sajnos a digitális-/okoseszközök negatív hatásait veszem észre, amely egyre nagyobb mértékben van jelen kiskorú gyermekek jelenlétében.

Ennek ellenére vannak olyan digitális-/okoseszközök, amelyeket hasznos célra is lehet fordítani. A televízió például olyan meséket kapcsolhat be, amelyek óvodás gyermekük számára pozitív változást eredményez képességfejlesztésük, személyiségfejlesztésük érdekében. Úgy vélem, hogy ez is egy jó lehetőség lehet, azonban csak mértékkel, szabályozva érdemes használni, mivel függőséget okozhat. Korábban, fenti sorokban megemlített padlórobotok is olyan eszköze a digitális világnak, amely több oldalról is fejleszti, segíti az óvodás gyermekeket. Ez a két típusú eszköztől én is úgy vélekedek, hogy nagyban segíthetik a fejlődő egyének képességeinek kibontakozását. Mobiltelefon, tablet, laptop vagy asztali számítógép esetében azonban nem ez a véleményem. Ezek használata gyermekek körében nem játékosan történő tanulási, ismeretszerzési és fejlődési célokra, hanem internetes vagy applikációs játékok hosszadalmas időtöltésével menne el. Szerencsére vannak kivételes esetek, sajnálatos módon viszont nem ez a használati cél legtöbb óvodás gyermek körében.

Rendkívül jelentősnek tartom azt, hogy a szülő, gondviselő odafigyeljen fiatal gyermekére. Alapvető az, hogy éreztessék velük, hogy fontosak számukra. Nem szabad őket elhanyagolni. Rengeteg lehetőség, idő van, amikor a gyermekekkel tartalmas beszélgetések, játéktevékenységek zajlódhatnak. A kutatásban részt vett felnőttek válaszai alapján szerencsére nagy részben ez így is történik, azonban biztos vagyok abban, hogy vannak olyan szülők, akik inkább valamilyen digitális-/okoseszközt adnak gyermekeiknek, hogy ne kelljen velük foglalkozni. Ezzel azonban egyáltalán nem értek egyet,

sokszor elgondolkodom azon, hogy ezek a felelőtlen szülők miért vállaltak gyermeket, ha nincs is rájuk idejük. Nem is tudják, hogy ezzel mekkora problémát okoznak a későbbiekben. Úgy vélem, hogy nem e kártékony lehetőségek sokaságát kellene választaniuk, hanem inkább a gyermekeikkel való minőségi időt.

Rengeteg választási lehetőség van, amellyel nemcsak a szülő és a gyermek kapcsolatát erősíti még jobban, hanem szabad tevékenységekben sok lehetőség rejlik. Az óvodások rengeteg ismeretet szerezhhetnek játékosan, szüleik segítségével (ha szükséges, rávezetésével). Az olvasás is szintén fejleszti a gyermekek képességeit, ezért úgy gondolom, hogy az esti mese elengedhetetlen lenne alvás előtt. Mindezek mellett vannak könyvtári báb-mese előadások, amelyek szintén érdekesek lehetnek a gyermekek számára. A kirándulások remek lehetőségként szolgálnak. A gyermek nemcsak felfedez, emellett tapasztalva tanulhat is. Az erdei séták során az óvoda sok-sok mindent láthat, fedezhet fel, és az eddig ismeretlen növények, állatok találkozásával, hangok megfigyelésével képes új ismereteket elsajátítani, befogadni, játékosan, tapasztalva megtanulni. Ebben pedig a szülőknek nagy szerepük van. Történeteket mesélhetnek a látottakról, vagy érdekes információt oszthatnak meg az óvodásokkal. Ezekkel a lehetőségekkel fejlesztési területeket javítani, jobb esetben pozitív irányba lehet formálni. Értelmi képességeiken belül a képzeletük, a vizuális, auditív emlékezetük, a figyelmük, verbális képességeiken belül a beszédkedvük, a kifejezőképességük, a szókincsük, testi képességeiken belül a nagymozgásuk, a finommotorikájuk illetve a szociális képességeik többféle módon fejleszthetők e közös családi, baráti programok, események lehetőségének megvalósításával.

A felsoroltak mellett persze még sok-sok lehetőség, közös program akad, amellyel többet érhetünk el a gyermekek pozitív irányú fejlődése érdekében, valamint azért, hogy ezek az óvodások az élet korai szakaszában, még időben, játékba integrálva sokrétű ismereteket szerezhessenek.

6. Összefoglalás

A digitális bennszülöttek beleszülettek a digitális világba, szinte lételemük a virtuális, szürreális tér. Olyan ismeretekkel, tapasztalatokkal rendelkeznek, amelyet korábbi generációk nehezebben sajátítanak el, értenek meg és használnak a mindennapi életben. Legfiatalabb tagjai az Alfa-generációba tartoznak, ide soroljuk az óvodai korosztályt is. Ők szinte már 1-2 éves koruk óta ismerik a digitális világ eszközeit és sok esetben, egyre gyakrabban folytonos használói is azoknak. Szakdolgozatom e témára, annak kutatására, kifejtésére és megértésére épült.

Fontosnak tartom, hogy egyre többet beszéljünk erről a témáról, hiszen sok szülő figyelmen kívül hagyja, milyen tartalmakat keres fel fiatalos gyermekre. Emellett az sem mellékes, hogy ezen digitális-/okoseszközöket mennyi ideig és hogyan használják. Véleményem szerint egyre több gyermek - már óvodáskorú is - veszi igénybe szinte minden egyes nap a digitális világ eszközei által nyújtott lehetőségeket. Ennek köszönhetően ez a digitális világ befolyásoló lehet kialakuló képességeik, személyiségük vagy viselkedésük fejlődésében illetve fejlesztésében. Ezzel kapcsolatban kíváncsi voltam arra, hogy a szülők mennyire engednek, szabályozzák a digitális-/okoseszközöket, a háztartásokban milyen lehetőségek állnak rendelkezésre. Mindezek mellett érdekelt az is, hogy ezek a gyermekek mennyi időt töltenek a szabadban, milyen okoseszköz nélküli tevékenységekkel foglalják le magukat a mindennapi életben.

A feltett kérdéseimet kérdőívben foglaltam össze és olyan szülők, gondviselők segítségét kértem, akik nevelnek óvodáskorú gyermeket. A kapott eredményeket egy 2021-es kutatás pár kérdésének elemzésével és megállapításaival hasonlítottam össze, hogy láthassam, hogy az évek során esetlegesen történt-e valami változás a gyermekek digitális-/okoseszköz használatában. Az eredményekből az látszik, hogy a kérdőívet kitöltött szülők nagy része igyekszik odafigyelni arra, hogy gyermekeik milyen tartalmakat keresnek fel, illetve mennyi ideig használhatnak 1-1 digitális-/okoseszközt. Többségük figyelmet szentel arra is, hogy ezek a fiatal gyermekek minél több időt tölthessenek el a szabadban, szabad játékkal, játékba integrált tanulással, ismeretszerzéssel. Bár kutatásom nem ölelt fel akkora válaszadói létszámot, mint a 2021-es kutatás, annak eredményeihez hasonló értékek jöttek ki. Úgy vettem észre, hogy szinte alig volt különbség a két kutatás válaszai között. Fontos az, hogy a szülők - ha szükséges, óvodapedagógusi segítséggel -

minél több lehetőséget és időt teremtsenek meg a gyermekek tapasztalatra, játékosan történő képességfejlesztésére, egyedülálló személyiségük illetve tanult viselkedési jegyeik pozitív irányban történő fejlődésére.

Az adatok elemzése közben megfigyelhető, hogy szerencsére kevés olyan szülő vagy gondviselő van, aki nem fordít kellő figyelmet fiatalos gyermeke digitális/okoseszköz használatára. Ezek a szülők ebben a korban még nincsenek teljesen elkésve. Csak abban az esetben, ha nem sikerül rávezetnünk őket, hogy ez milyen buktatókkal, negatívumokkal, problémákkal jár a későbbiekben a gyermekek fejlődése szempontjából. Számos lehetőség van az óvodások szórakoztatására, amely nem az okoseszközök jelenlétében történik. Úgy vélem, hogy a gondviselők lényegesnek tartják azt, hogy gyermekeik a továbbiakban minél több tapasztalattal, ismerettel rendelkezzenek, amely a jövőbeni mindennapi életük során elengedhetetlen lesz. Ezt pedig ebben a korai életszakaszban kell minden szülőnek, gondviselőnek – ha szükséges, pedagógusi segítséggel – biztosítani gyermeke jövője érdekében.

7. Felhasznált irodalom

1. Berczki E. (2022): A rejtélyes Z generáció: *Együttműködés a mai tizen- és huszonévesekkel*. Budapest, HVG Kiadó, 376.p.
2. Buda A.: Generációk, társadalmi csoportok a 21. században. In: *Magyar Tudomány* [online] 2019. 180. évf. 1.sz. 120-129.p. [2023.10.07] <URL: http://realj.mtak.hu/14851/1/2019_01.pdf
3. Chapman G. – Pellicane A. (2023): *Képernyőfüggő gyerekek: 5 nélkülözhetetlen kapcsolati készség, amelyre a digitális nemzedéknek szüksége van*. Budapest, Harmat Kiadó, 199.p.
4. F. Lassú Zs. – Megyeriné Fácskai J.: „A tévé maradt az egyetlen lehetőség, ami lefoglalja őket” – Hatéves kor alatti gyermekek és családjuk digitális eszközhasználatának változása a Covid19 járvány idején. In: *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*, [online] 2021. 9.évf. 2.sz. 187-204.p. [2024.01.10.] <URL: <https://ojs.elte.hu/gyermekeveles/article/view/2565/2295>
5. Fonyó I. (2019): A digitális bennszülöttek nem rajongnak a digitalizációért. In: *Tudományos és Műszaki Tájékoztatás* [online] 2019. 66.évf. 6.sz. 377-378.p. [2023.10.16.]<URL:https://epa.oszk.hu/03000/03071/00130/pdf/EPA03071_tmt_2019_06_377-378.pdf
6. Guld Á. (2022): A Z generáció médiahasználata: *Jelenségek, Hatások, Kockázatok*. Budapest, Libri Könyvkiadó, 356.p.
7. Huddleston B. (2019): *Digitális kokain: Út az egyensúly felé*. Szombathely, Immanuel Szószóró, 249.p.
8. Jancsák Cs. (szerk.) (2011): *Az európai fiatalok világa a 21. század elején*. Szeged, Belvedere Meridionale, 199.p.
9. Kardaras N. (2017): *A képernyő rabjai, avagy hogyan rabolja el gyermekeinket a képernyő, és hogyan törhetjük meg a varázslatot*. Budapest, Jaffa Kiadó, 346.p.
10. Konca A. S.: Digital Technology Usage of Young Children: *Screen Time and Families*. In: *Early Childhood Education Journal*. [online] 2022. Volume 50. 1097–1108.p. [2024.04.08.] <URL: <https://doi.org/10.1007/s10643-021-01245-7>
11. Koran N. – Berkmen B. – Adalier A.: Mobile technology usage in early childhood: *Pre-COVID-19 and the national lockdown period in North Cyprus*. In:

- Education and Information Technologies* [online] 2022. Volume 27. 321–346.p. [2024.04.04.] <URL: <https://doi.org/10.1007/s10639-021-10658-1>
12. Kruistum C. – Steensel R.: Young Children (0-8) and digital technology. In: *VU Research Portal* [online] 2016. 3-59.p. [2023.10.07.] <URL: <https://research.vu.nl/files/1489336/2016%2002%2022%20Final%20report.pdf>
 13. Kulcsár Zs.: Az integratív e-learning felé. In: *Crescendo* [online] 2014. 5-34.p. [2023.12.30.] <URL: <https://crescendo.hu/files/konyvek/kulcsar-zsolt-az-integrativ-e-learning-fele.pdf>
 14. Linebarger D. – Royer S. – Chernin A.: Young children, parents, computers and the internet. In: *IT&SOCIETY* [online] 2003. Volume 1. Issue 6. 68-86.p. [2024.01.04.] <URL: https://www.researchgate.net/publication/234839719_Young_Children_Parents_Computers_and_the_Internet
 15. McCrindle M.: *The ABC of XYZ: Understanding the Global Generations*. [online] *McCrindle Research Pty Ltd*, 2014. 269.p. [2023.12.30.] <URL: https://www.researchgate.net/publication/328347222_The_ABC_of_XYZ_Understanding_the_Global_Generations
 16. Miklya Luzsányi M. (2019): *Mit tegyek a kutyüre kattant gyerekekemmel?* Budapest, Scolar Kiadó, 270.p.
 17. Pálkás-Purgel Zs.: Alfa generáció – a „digitális bébik” kora. In: *Pedagógiai Folyóiratok, Új Köznevelés* [online] 2019. 75.évf. 1-2.sz. [2024.02.02.] <URL: <https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-kozneveles/alfa-generacio-a-digitalis-bebik-kora>
 18. Prensky M.: Digital Natives, Digital Immigrants. In: *On the Horizon MCB University Press* [online] 2001. Vol. 9. No. 5. 1-6.p. [2023.12.30] <URL: <https://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf>
 19. Rab Á. (2016): Az újmédia és a digitális kultúra nemzedéke: *virtuális terek, digitalizált hétköznapok*. In: Nagy Á. – Székely L. (szerk.) (2016): *Negyedszázad: Magyar Ifjúság 2012*, Kecskemét, Budapest, Iuvenis Ifjúság szakmai Műhely, Új Ifjúsági Szemle Alapítvány, Excenter Kutatóközpont, ISZT Alapítvány, 440.p.
 20. Tapscott D. (2001): *Digitális gyermekkor: Az internetgeneráció felemelkedése*. Budapest, Kossuth Kiadó-Informatikai Érdekegyeztető Fórum, 384.p.

21. Tari A. (2010): Y generáció: *Klinikai pszichológiai jelenségek és társadalomlélektani összefüggések az Információs Korban*. Budapest, Jaffa Kiadó, 298.p.
22. Tari A. (2011): Z generáció: *Klinikai pszichológiai jelenségek és társadalomlélektani szempontok az Információs Korban*. Budapest, Tericum Kiadó, 348.p.
23. Tari A. (2013): Ki a fontos: Én vagy én?: *Klinikai pszichológiai és társadalmi lélektani szempontok az Információs Korban*. Budapest, Tericum Kiadó, 369.p.
24. Tari A. (2019): Online illúziók - offline valóság: #alfageneracio, #zgeneracio: *Klinikai pszichológiai jelenségek és társadalomlélektani szempontok az Információs Korban*. Budapest, Tericum Kiadó, 323.p.
25. Tóth M.: A 3-18 év közötti hazai lakosság olvasási és könyvtárhasználati szokásai 2019-ben. In: „Az én könyvtáram” program [szerk.]. *Módszertani mozaikok: Kutatások és válogatott tanulmányok gyűjteménye*. [online] 2020. 318-360.p. [2024.04.04.] <URL: http://www.azenkonyvtaram.hu/documents/11543/49234/Toth_Mate_gyerek_olvasas_konyvtarhasznalat.pdf
26. Umezurike C. – Ojiyi L.: Negative impact of mobile phone usage among children and young people. In: *K. n.* [online] 2022. 1-7.p. [2024.01.04.] <URL: https://www.researchgate.net/publication/366311042_Negative_impact_of_mobile_phone_usage_among_children_and_young_people
27. Vetési E.: A digitális tananyagfejlesztés speciális szempontjai. In: *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat* [online] 2020. 8.évf., 2.sz. 192–201.p. [2024.01.30.] <URL: <https://ojs.elte.hu/gyermekneveles/article/view/920/777>

8. Ábrajegyzék

1. ábra: Óvodáskorú gyermekeket nevelő családok lakóhelyének megjelenítése kördiagramon.....	21
2. ábra: Óvodáskorú gyermekek szabadban, szabad tevékenységgel töltött idejének megjelenítése kördiagramon.....	23
3. ábra: Szabad tevékenységek ábrázolása sávokon.....	23
4. ábra: Óvodáskorú gyermekek saját digitális-/okoseszközeinek ábrázolása sávokon.	25
5. ábra: Óvodáskorú gyermekek saját digitális-/okoseszközeinek ábrázolása sávokon.	25
6. ábra: Óvodáskorú gyermekek étkezés közbeni digitális-/okoseszköz használatának megjelenítése kördiagramon.....	26
7. ábra: Óvodáskorú gyermekek étkezés közbeni digitális-/okoseszköz használatának megjelenítése.	27
8. ábra: Szülők vélekedése a gyermekek fogyasztási tartalmára.	28
9. ábra: Szülők vélekedése a gyermekek fogyasztási tartalmára és idejére.	28
10. ábra: Óvodáskorú gyermekek napi digitális-/okoseszközzel töltött idejének ábrázolása kördiagramon.....	29
11. ábra: Viselkedésbeli változások megjelenítése, amióta az óvodások digitális-/okoseszközt használnak.....	30
12. ábra: Óvodáskorú gyermekek kedvenc időtöltésének ábrázolása kördiagramon....	31

9. Mellékletek

1.sz. melléklet:

Óvodáskorú gyermekek otthoni internet- és médiahasználata

Kedves Kitöltő Szülők!

Domokos Dóra vagyok, a MATE Kaposvári Campusának végzős óvodapedagógus hallgatója.

Kutatásomat szakdolgozatomhoz készítem, amelynek témája az óvodáskorú gyermekek internet- és médiahasználata. Kérdőívemmel arra keresem a választ, hogy a szülők hogyan vélekednek az óvodás gyermekek internet- és médiahasználatáról, mi a jellemző családjuk körében. A kérdőív anonim és önkéntes, kitöltése nagyjából 5-10 percet vesz igénybe. A válaszokat összesítve, csakis a kutatásomhoz fogom felhasználni.

Köszönöm szépen, hogy kitöltésükkel segítik szakdolgozati munkámat!

(*= kötelező kitöltendő rész)

1. Az Ön neme*

- Férfi
- Nő

2. Az Ön életkora*

- 25 év alatti
- 25-35 év közötti
- 35 év feletti

3. Az Ön legmagasabb, befejezett iskolai végzettsége*

- Alapfokú
- Középfokú
- Felsőfokú

4. Családi házban vagy lakásban élnek?*

- Családi házban
- Lakásban

5. Óvodáskorú gyermekét együtt vagy egyedül neveli?*

- Együtt
- Egyedül

6. Az óvodáskorú gyermek neme:*

- Fiú
- Lány

7. Óvodáskorú gyermekének életkora*

- 3 év
- 4 év
- 5 év
- 6 év

8. Van-e óvodáskorú gyermekének idősebb vagy fiatalabb testvére?*

- Igen, idősebb testvére
- Igen, fiatalabb testvére
- Nincs testvére

9. Olvas esti mesét óvodás gyermekének?*

- Igen
- Nem

10. Általában mennyi időt tölt el naponta óvodás gyermeke a szabadban, szabad játékkal, amelyet nem a digitális-/okoseszközzel tölt?*

- Maximum 1 órát
- Maximum 2 órát
- Maximum 3 órát

- Ennél több időt
- Nem tölt időt a szabadban

11. Milyen szabadidős program, tevékenység keretei közt tölti szívesen idejét óvodás gyermeke*

- Játszótér, játszóház
- Családi programok, kirándulások
- Barátokkal töltött idő
- Sporttevékenységek (úszás, torna, tánc, foci...)
- Konstruáló játéktevékenység (építkezés pl. Legóval, Duplóval...)
- Szerepjátékok (szerepöltés)
- Szabályjátékok (mozgásosnál bújócska, fogócska..., értelmi képességet fejlesztőnél társasjáték, kártyajáték...)
- Könyvek, képeskönyvek lapozgatása
- Rajzolás, festés, kreatívkodás
- Házikedvencsel töltött idő

12. A háztartásban hány db digitális-/okoseszközt használhat óvodáskorú gyermeke?*

- 3 db-nál kevesebb
- 3-5 db
- 5 db-nál több

13. Ezek közül óvodáskorú gyermeke milyen digitális-/okoseszköz(öke)t használhat? (több válaszlehetőség is lehet)*

- Televízió
- Mobiltelefon
- Tablet
- Asztali számítógép
- Laptop
- Xbox
- Playstation

- Padlórobot, Programozható robot
- Egyik sem

14. Óvodáskorú gyermeke melyik digitális-/okoseszközt használja legtöbbször?*

- Televízió
- Mobiltelefon
- Tablet
- Asztali számítógép
- Laptop
- Xbox
- Playstation
- Padlórobot, Programozható robot
- Egyik sem

15. Van-e óvodáskorú gyermekének saját digitális-/okoseszköze?*

- Van
- Nincs

16. Milyen saját eszköze van óvodáskorú gyermekének? (több válaszlehetőség is lehet)*

- Televízió
- Mobiltelefon
- Tablet
- Asztali számítógép
- Laptop
- Xbox
- Playstation
- Padlórobot, Programozható robot
- Nincs saját eszköze

17. Ön mire használja digitális-/okoseszközét? Kérem, állítsa sorrendbe! (1 helyre csak 1 lehetőséget jelöljön)*

	Munká- val kap- csolatban	Játékra	Közösségi mé- diák használa- tára (Face- book, Instagram...)	Kapcsolat- latter- tásra	Ismeretszer- zésre	Napi hírek ol- vasására
1.hely	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2.hely	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3.hely	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4.hely	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5.hely	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6.hely	☐	☐	☐	☐	☐	☐

18. Használja-e Ön a digitális-/okoseszközöket óvodáskorú gyermeke jelenlétében?*

- Igen
- Nem

19. Próbál-e Ön lépést tartani a technológiai újításokkal? (pl. Új eszközök, alkalmazások megismerésére és használatára)*

- Igen
- Nem

20. Használja-e a digitális-/okoseszközöket óvodáskorú gyermeke megnyugtatósára?*

- Igen
- Nem

21. Engedi-e étkezés közben óvodáskorú gyermekének a digitális-/okoseszköz használatát?*

- Igen
- Nem
- Csak kivételes esetben

22. Használ-e digitális-/okoseszközt jutalmazásra vagy unaloműzésre óvodáskorú gyermekének nevelésében?*

- Igen
- Nem

23. Szabályozza-e óvodáskorú gyermeke képernyő előtti idejét?*

- Igen
- Nem

24. Ellenőrzi-e óvodáskorú gyermeke digitális-/okoseszköz használatát (idő + tartalom)?*

- Igen
- Nem

28. Kérem állítsa sorrendbe, mi iránt érdeklődik óvodáskorú gyermeke? (Kérem 1 helyre csak 1 lehetőséget jelöljön)*

	Mesenés	Dalok hallgatása	Képek, fotók nézegetése	Mobiltelefonos játékok	Konzolos játékok	Laptop/asztali gépen történő játékok	Értelmi képességfejlesztő, logikai játékok
1.hely	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2.hely	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

3.hely	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4.hely	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5.hely	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6.hely	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7.hely	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

29. Ha óvodáskorú gyermekének van kedvenc digitális játéka, mi a címe?*

Rövid szöveges válasz

27. Heti hány alkalommal használja óvodáskorú gyermeke a digitális-/okoseszközt?*

- Minden nap
- Heti 2-3 alkalommal
- Heti 2 alkalommal
- Ennél ritkábban
- Egyáltalán nem használja

28. Óvodáskorú gyermeke kb. hány órát tölt naponta digitális-/okoseszköz használatával?*

- Maximum 1 órát
- Maximum 2 órát
- Maximum 3 órát
- Ennél több időt
- Nem használ digitális eszközt

29. Hogyan reagál gyermeke, ha le kell tenni a digitális-/okoseszközt?*

- Problémát okoz (pl. sírás, sértődöttség stb.)
- Nem okoz problémát

30. Hiányolja-e gyermeke a napi szintű digitális-/okoseszköz használatot?*

- Igen, nagyon
- Nem jellemző
- Egyáltalán nem

31. Tapasztal-e bármilyen változást óvodás gyermekénél mióta digitális-/okoseszköz(öke)t használja?*

- Igen
- Nem

32. Milyen változásokat figyelt meg óvodás gyermekénél, mióta elkezdte használni a digitális-/okoseszköz(öke)t?*

- Kevésbé kommunikatív
- Türelmetlen, ingerlékeny
- Engedetlen
- Koncentrációs problémák felmerülése
- Társas kapcsolatok hanyagolása, romlása
- Egyik sem
- Egyéb:

33. Az Ön meglátásai alapján óvodás gyermeke melyik időtöltési formát kedveli jobban?*

- Digitális-/okoseszközökkel való időtöltés
- Digitális-/okoseszközök nélküli időtöltés

34. Véleménye szerint korai-e az óvodáskorú gyermekek digitális-/okoseszköz használata? Kérem, indokolja meg választát!*

Hosszú szöveges válasz

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréseiről és eredetiségéről

A hallgató neve:	Domokos Dóra
A Hallgató Neptun kódja:	RM4T61
A dolgozat címe:	Digitális bennszülöttek internet- és médiahasználata 3-6 évesek körében
A megjelenés éve:	2024
A konzulens intézetének neve:	Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet
A konzulens tanszékének a neve:	Anyanyelvi és Gyermekkultúra Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemitulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: Kaposvár, 2024.04.10.

Hallgató aláírása

NYILATKOZAT

Domokos Dóra (hallgató Neptun azonosítója: RM4T61) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen / nem

Kelt: Kaposvár, 2024.04.10.

belső konzulens